

PRZEWODNIK METODYCZNY DO FILMU KRÓTKOMETRAŻOWEGO

MACIEJ MIECHOWITA – ODKRYWCA, LEKARZ, WYCHOWAWCA

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

PRZEWODNIK METODYCZNY DO FILMU KRÓTKOMETRAŻOWEGO

MACIEJ MIECHOWITA – ODKRYWCA, LEKARZ, WYCHOWAWCA

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2022

Opracowanie
Magdalena Kryk

Redakcja merytoryczna
Agnieszka Karczevska-Gzik
Marcin Karkut

Redakcja językowa i korekta
Małgorzata Pawłowska

Projekt okładki i ilustracje
Paweł Piechnik

Redakcja techniczna i skład
Wojciech Romerowicz

© Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2022
Wydanie I

ISBN 978-83-66830-78-3

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Opis wydarzeń przedstawionych w filmie <i>Miechowita</i>	5
Uwzględnione w filmie treści szczegółowe z podstawy programowej realizowane na różnych przedmiotach w szkole	9
Komentarz metodyczny oraz scenariusze zajęć	11
I etap edukacyjny	12
Scenariusz I – gra terenowa	
Tytuł: Maciej Miechowita – człowiek renesansu	14
Scenariusz II – projekt	
Tytuł: Mali aktorzy	21
II etap edukacyjny	25
Scenariusz I – gra terenowa	
Tytuł: Maciej Miechowita	27
Scenariusz II – pozalekcyjne koło zainteresowań	
Temat zajęć: Epoka renesansu	34
III etap edukacyjny	41
Scenariusz I – projekt	
Tytuł: „Miesięcznik krakowski”	43
Scenariusz II – pozalekcyjne koło zainteresowań	
Temat zajęć: Epoka renesansu	46
Bibliografia	52
Netografia	52

Wstęp

Krótkometrażowy film edukacyjny *Maciej Miechowita – odkrywca, lekarz, wychowawca* (w skrócie: *Miechowita*) zachęca do poznania lub przypomnienia postaci nieprzeciętnej i nowoczesnej, choć żyjącej prawie pięćset lat temu. Maciej Miechowita – humanista, człowiek renesansu o wszechstronnych zainteresowaniach i równie wszechstronnym wykształceniu – dał podwaliny współczesnej dietetyce, badał od strony medycznej m.in. zjawisko epidemii, naukowo podchodził do geografii i historii, zajmował się również astronomią. Jako człowiek renesansu hołdował zjawisku mecenatu, lecz w niezbyt typowy sposób – wspierał finansowo rozwój Uniwersytetu Jagiellońskiego, klasztorów i kościołów, szpitali i przytułków. Maciej był obdarzany często przydomkiem „Miechowita”, ponieważ pochodził z Miechowa, gdzie jako młody chłopak rozpoczął swoją przygodę z nauką przy dużym wsparciu miejscowych bożogrobców¹.

Celem filmu jest przypomnienie i spopularyzowanie działań wielkiego człowieka. Realizacja może być również wykorzystana jako cenny wizualny środek dydaktyczny na lekcjach w szkołach albo w muzeach i instytucjach kultury, dlatego jej ważnymi odbiorcami są uczniowie i nauczyciele. Tematyka i malarskość tego filmowego obrazu mogą inspirować nie tylko podczas zajęć z historii, ale także z języka polskiego lub geografii. Wieloaspektowe wątki przedstawione są na tyle prosto, że mogą służyć jako materiał poznawczy na I etapie edukacyjnym, a jednocześnie tak plastycznie i intrygująco, że mogą być materiałem wyjściowy do poszerzania wiedzy i dyskusji na II i III etapie edukacyjnym.

Życie Macieja Miechowity stało się też inspiracją dla twórców gry karcianej *Sekrety uczonego*. W ciekawy sposób wprowadza ona graczy w tajniki życia i szczegóły warsztatu badawczego uczonego doby renesansu. Grę można wykorzystać na lekcjach w szkole lub na zajęciach w muzeach i instytucjach kultury w charakterze narzędzia dydaktycznego, wprowadzającego uczniów w klimat epoki i meandry pracy środowiska naukowego na uniwersytecie w czasach renesansu.

Zachęcamy uczniów, nauczycieli i rodziny do zapoznania się i skorzystania z nowatorskich rozwiązań edukacyjnych zaproponowanych w publikacji.

¹ Zakon Rycerski Grobu Bożego w Jerozolimie, bożogrobcy – zakon, który powstał z woli władcy Królestwa Jerozolimskiego Godfryda z Bouillon. Zadaniem zakonu była obrona pielgrzymów w Ziemi Świętej przed niewiernymi. Bożogrobców sprowadził do Polski rycerz Jaksa Gryfita w 1163 roku. Grupa stróżów Grobu Pańskiego w Jerozolimie przyjechała z nim z wyprawy do Ziemi Świętej. Pierwszym domem zakonnym bożogrobców w Europie stał się podkrakowski Miechów, gdzie został odtworzony grób Jezusa. Zob.: <http://www.oessh.opoka.net.pl/page.php?strona=his3> [dostęp: 3.01.2023].

Opis wydarzeń przedstawionych w filmie *Miechowita*

Film został podzielony na pięć części, które przybliżają widzowi życie Macieja Miechowity: od jego młodości, poprzez zdobywanie wykształcenia, pracę naukową i społeczną, aż po schyłek życia. Każda z części w sposób plastyczny przedstawia kolejny etap życia bohatera. Dzięki zastosowaniu dominującego koloru, innego w każdej z prezentowanych części, film jest łatwiejszy w odbiorze.

Pierwsza część filmu rozpoczyna się od porównania życia Macieja do czystej, białej księgi, którą będzie on zapisywał doświadczeniami życiowymi i wiedzą. Poznajemy dzieciństwo bohatera, widzimy jego pierwsze doświadczenia z nauką w szkole parafialnej w Miechowie, dowiadujemy się o opiece ze strony bożogrobców, a także o wsparciu, jakiego udzielili mu zakonnicy w kolejnym rozdziale jego życia, czyli podczas studiów na uniwersytecie w Krakowie. Dla Miechowity, zdolnego chłopaka, któremu rodzice ze względu na pochodzenie nie mogli zapewnić wykształcenia, wsparcie ze strony bożogrobców było niezwykle cenne i niewątpliwie zaważyło na jego dalszym losie.

Źródło: kadr z filmu *Maciej Miechowita – odkrywca, lekarz, wychowawca*

Druga część filmu, czyli drugi rozdział książki, mówi o studiach Macieja w Krakowie. Jak już wcześniej wspomniano, mógł się kształcić dzięki wsparciu – również finansowemu – bożogrobców z Miechowa. Maciej podczas nauki w Krakowie interesował się szczególnie medycyną i filozofią Arystotelesa. Studia na tamtejszym uniwersytecie ukończył z tytułem magistra w 1479 roku. W Krakowie spotkał ludzi, którzy w znaczący sposób wpłynęli na jego życie. Jan Thurzo – kupiec i przedsiębiorca, rozwijający górnictwo i hutnictwo, racja miejski oraz burmistrz Krakowa – zatrudnił Macieja w roli nauczyciela swoich synów i tym samym umożliwił mu rozwój naukowy. Jan Stanko – przyrodnik, a przede wszystkim lekarz – odsłonił przed Maciejem tajniki wiedzy medycznej i farmaceutycznej, które młody adept planuje wykorzystać, by nieść pomoc potrzebującym. Jan Długosz – autor *Roczników czyli Kronik sławnego Królestwa Polskiego* – stał się mistrzem oraz źródłem inspiracji dla Macieja. Miechowita żywił wielki szacunek dla mistrza i jego wielkiego dzieła z zakresu historii i geografii, co będzie szczególnie widoczne w późniejszym jego życiu.

Źródło: kadr z filmu *Maciej Miechowita – odkrywca, lekarz, wychowawca*

Trzecia część filmu ukazuje dalszą drogę edukacyjną Macieja, charakterystyczną dla epoki renesansu, tj. podróż edukacyjną. Miechowita mógł ją odbyć dzięki mecenatowi Jana Thurzo. Odwiedził Włochy i Niemcy, gdzie studiował i uzyskał tytuł doktora medycyny i filozofii. Szczególny wpływ na jego zainteresowanie astronomią wywarło zaćmienia słońca, które zaobserwował w trakcie pobytu we Włoszech. Wrócił do królestwa polskiego wzbogacony o nową wiedzę i doświadczenia.

Źródło: kadr z filmu *Maciej Miechowita – odkrywca, lekarz, wychowawca*

Część czwarta filmu to kolejny rozdział z książki życia Macieja Miechowity. Opowiada o śmierci i pogrzebie Jana Długosza, który był dla Miechowity wielkim wzorem. Te zdarzenia dały bohaterowi impuls do dalszego rozwoju naukowego. Maciej poszedł za przykładem mistrza i napisał wielkie dzieła z zakresu historii i geografii: *Tractatus de duabus Sarmatijs Asiana et Europiana et de contentis in eis* (Traktat o dwóch Sarmacjach, azjatyckiej i europejskiej, i o tym, co się w nich znajduje) oraz *Chronica Polonorum* (Kronika Polska). Kontynuował również działalność dobroczynną Jana Długosza – wspierał szpitale, kościoły i klasztory, m.in. bożogrobców w Miechowie i paulinów na Skałce. To dzięki jego staraniom powstała druga katedra medycyny na uniwersytecie w Krakowie.

Ta część filmu pokazuje również Miechowitę jako lekarza zarówno bogatych krakowskich mieszczan, jak i ubogich mieszkańców miasta. Dzięki pieniądzą, które dostawał za leczenie zasobnych obywateli Krakowa, mógł pomagać biednym. Spotykamy się tu także z Miechowitą – astrologiem, z pasją obserwującym niebo. Poznajemy także Mikołaja Kopernika, jednego z wielkich doby renesansu, który w innej części królestwa polskiego również prowadził obserwacje nieboskłonu.

Źródło: kadr z filmu *Maciej Miechowita – odkrywca, lekarz, wychowawca*

Część piąta filmu to ostatni rozdział życia Miechowity, jego śmierć i pogrzeb w 1523 roku w Krakowie. Zakończenie filmu jest symboliczne – karty książki życia wielkiego mistrza Macieja się zamykają.

Źródło: kadr z filmu *Maciej Miechowita – odkrywca, lekarz, wychowawca*

Uwzględnione w filmie treści szczegółowe z podstawy programowej realizowane na różnych przedmiotach w szkole

Tabela 1. Treści szczegółowe uwzględnione w podstawie programowej

Lp.	Wydarzenie/zagadnienie/treści przedstawione w filmie	Odniesienie do wymagań szczegółowych PP
1	Cały film	PP, I etap, cz. I, p. 1, pp. 4
2	Cały film	PP, I etap, cz. I, p. , pp. 2–3
3	Cały film	PP, I etap, cz. II, p. 6, pp. 4, 9
4	Cały film	PP, I etap, cz. III, p. 1, pp. 7, 10
5	Cały film	PP, I etap, cz. III, p. 2, pp. 4, 6–7
6	Kariera naukowa Macieja Miechowity w Krakowie oraz w innych ośrodkach Europy	PP, I etap, cz. IV, p. 2, pp. 6
7	Kraków – miasto	PP, I etap, cz. IV, p. 3, pp. 2
8	Maciej Miechowita jako naukowiec, astronom	PP, I etap, cz. IV, p. 3, pp. 7
9	Cały film	PP, I etap, cz. VIII, p. 1
10	Życie studenckie i droga naukowa Macieja Miechowity w Krakowie	PP, II etap, historia, cz. II, p. 3
11	Kariera naukowa Macieja Miechowity w Krakowie	PP, II etap, historia, cz. III, p. 1
12	Życie studenckie Macieja Miechowity w Krakowie	PP, II etap, historia, cz. IV, p. 5
13	Życie studenckie i droga naukowa Macieja Miechowity w Krakowie	PP, II etap, historia, cz. V, p. 6
14	Życie studenckie i droga naukowa Macieja Miechowity w Krakowie	PP, II etap, historia, cz. IX, p. 7
15	Cały film	PP, III etap, historia p., cz. XXI, p. 1–2
16	Opis Sarmacji azjatyckiej	PP, III etap, historia r., cz. IX, p. 1
17	Cały film	PP, III etap, historia r., cz. XXI, p. 1, 3
18	Mapy Rzeczypospolitej	PP, III etap, geografia p., cz. XIV, p. 1
19	Cały film	PP, III etap, j. polski p., cz. I, p. 2, pp. 6–7
20	Cały film	PP, III etap, j. polski p., cz. IV, p. 9

Lp.	Wydarzenie/zagadnienie/treści przedstawione w filmie	Odniesienie do wymagań szczegółowych PP
21	Kraków – architektura	PP, III etap, j. polski r., cz. I, p. 2, pp. 5
22	Maciej Miechowita jako naukowiec, astronom	PP, III etap, fizyka p., cz. III, p. 4

Opis skrótów zastosowanych w tabeli:

PP – podstawa programowa

cz. – część

p. – punkt

pp. – podpunkt

historia p. – historia podstawowa

historia r. – historia rozszerzona

geografia p. – geografia podstawowa

j. polski p. – język polski podstawowy

j. polski r. – język polski rozszerzony

fizyka p. – fizyka podstawowa

Komentarz metodyczny oraz scenariusze zajęć

Wykorzystanie filmu jako środka dydaktycznego w nauczaniu staje się ostatnio bardzo popularne w szkołach i w instytucjach kultury. Obraz *Miechowita* jest przykładem produkcji, która może być wykorzystana w charakterze pomocy dydaktycznej na lekcjach, na wszystkich trzech etapach edukacyjnych. Metody pracy z filmem będą zależały od poziomu edukacji dzieci. Treści, które prezentuje produkcja, mogą poszerzyć wiedzę uczniów szkoły podstawowej, mogą także stać się punktem wyjścia do pogłębienia wiedzy uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Aby wykorzystać film jako środek dydaktyczny podczas lekcji, potrzebne są jedynie komputer oraz rzutnik.

I etap edukacyjny

Na I etapie edukacyjnym program nauczania realizuje się w ramach nauczania zintegrowanego z wyodrębnieniem ścieżki polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i pozostałych. Film powinien sprawdzić się jako idealne narzędzie dydaktyczne do przekazania dzieciom interdyscyplinarnych treści.

Punktem wyjścia do pracy z filmem *Miechowita* może być **pogadanka**. Dzięki właściwie zadanyim pytaniom nauczyciel kieruje uwagę uczniów na to, co jest najważniejsze, czyli na epokę renesansu i przemiany, jakie zachodzą w tym czasie w różnych dziedzinach, np. architekturze, nauce, a także na przełomowe odkrycia.

Warto się zastanowić, czy prezentacji filmu nie poprzedzić lekcją poświęconą życiu w epoce średniowiecza. Przeprowadzenie jej ułatwiłoby uświadomienie uczniom, że upływ czasu oznacza przemiany, a także pozwoliłoby na wprowadzenie i wykorzystanie metody porównawczej, tj. jak było wcześniej – w średniowieczu, a jak jest później – w renesansie.

Podczas pogadanki nauczyciel ma możliwość odniesienia się do muzyki, jednego z walorów edukacyjnych filmu. Może zadawać pytania o to, jakie uczucia i skojarzenia muzyka wzbudza w młodych odbiorcach. Może również się skupić na stronie estetycznej: kolorach i obrazie.

Uczniowie po projekcji filmu i pogadance na temat roli kolorów, obrazu i muzyki mogą wykonać zadanie: narysować własną wizję jednego z wydarzeń przedstawionych w filmie.

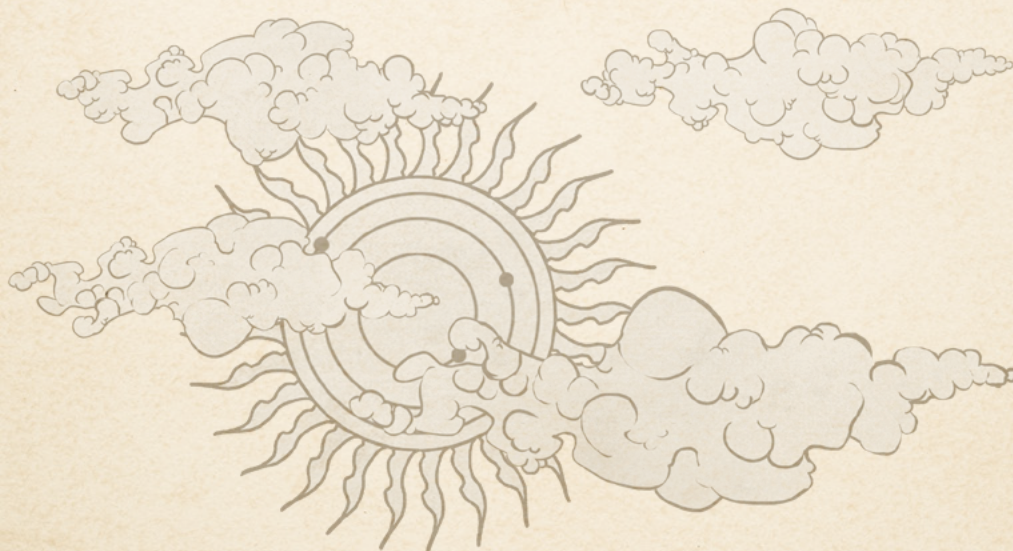
Kolejną metodą pracy jest aktywne oglądanie filmu z kartą pracy. W karcie warto uwzględnić pytania z wykorzystaniem materiału ikonograficznego, np. elementów charakterystycznych w pracy naukowca epoki renesansu, które pojawiają się w filmie. Zadaniem ucznia jest zaznaczenie, jakie elementy zauważył.

Ta metoda jest również dobra do wprowadzenia pracy z mapą. W filmie zostały przedstawione mapy Rzeczypospolitej i krajów z nią sąsiadujących. Ich analiza pozwoli dzieciom na ćwiczenie wyobraźni przestrzennej: rozróżnianie pojęć daleko – blisko, wskazywanie kierunków. W karcie pracy może znaleźć się mapa konturowa z zaznaczonymi następującymi miejscami – Krakowem, Miechowem, Sarmacją, miejscem zamieszkania ucznia i np. Warszawą. Dzieci mogą wskazywać na mapie kierunki geograficzne, mogą szukać odpowiedzi na pytanie dotyczące tego, jak daleko od Krakowa, Warszawy, czy też ich miejsca zamieszkania znajdowała się Sarmacja, opisana przez Miechowitę.

Metodą pracy, którą lubią uczniowie, jest drama². Film może być świetną inspiracją do przygotowywania różnych scenek, a jednym ze sposobów ich wykorzystania jest quiz. Najpierw nauczyciel wybiera pięć – sześć najważniejszych wydarzeń w filmie, np. nauka Macieja u bożogrobców w Miechowie, studia w Krakowie, Maciej jako kronikarz, Maciej jako astronom, Maciej jako lekarz. Następnie dzieli uczniów na tyle grup, ile wydarzeń wybrał. Każda z grup, w tajemnicy przed innymi, ma za zadanie przygotować scenkę przedstawiającą motyw z filmu zaproponowany przez nauczyciela i zaprezentować ją przed klasą. Zadaniem klasy będzie odgadnięcie, który moment życia Miechowity przedstawia scenka.

Uczniowie na tym etapie edukacyjnym efektywniej przyswajają wiedzę, jeśli angażują się w grę edukacyjną. W związku z tym stworzono edukacyjną grę karcianą *Sekrety uczonego*, którą również można wykorzystać podczas lekcji. Przyda się w charakterze gry pamięciowej, wyrabiającej spostrzegawczość oraz wyobraźnię przestrzenną.

Film jest też dobrym punktem wyjścia dla realizowania projektów klasowych lub przeprowadzenia gry fabularnej. Propozycje tematów i sposób ich realizacji zamieszczone są poniżej.

² Drama to metoda nauczania i wychowania, wspomagająca wszechstronny rozwój uczniów, przygotowująca ich do odgrywania ról społecznych w zmieniającej się rzeczywistości. Dzięki odwoływaniu się do indywidualności każdej jednostki ludzkiej sprzyja wydobywaniu i rozwijaniu najbardziej pożądanых cech osobowości człowieka. Rozwija samodzielność myślenia i kreatywność zarówno uczniów, jak i prowadzącego zajęcia, kształci umiejętność nawiązywania dialogu, a także aktywność emocjonalną, pozwala samodzielnie dochodzić do wiedzy. Zob.: <http://www.cwro.edu.pl/1152,drama+jako+metoda+nauczania+i+wychowania+wykorzystywana+w+pracy+z+dzieckiem> [dostęp: 3.01.2023].

Scenariusz I – gra terenowa

Tytuł: Maciej Miechowita – człowiek renesansu

Regulamin gry:

1. W grze biorą udział uczniowie klas 1–3 szkoły podstawowej.
2. Grę można przeprowadzić w szkole, na boisku szkolnym lub w parku.
3. Każda drużyna, biorąca udział w grze, powinna liczyć 3–4 osoby.
4. Wychowawca (nauczyciel przedmiotu) dzieli klasę na grupy.
5. Wychowawca (nauczyciel przedmiotu) rozkłada zadania na obszarze, w obrębie którego toczy się gra. Ocenia też prawidłowość wykonania zadań.
6. Każda drużyna wykonuje takie same zadania, ale warto rozmieścić je na różnych trasach, odrębnych dla każdej drużyny.
7. Efekt pracy grupy w trakcie gry może zostać wyróżniony oceną lub drobną nagrodą.
8. W grze mogą brać udział również uczniowie ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi. Nauczyciel, proponujący grę zespołowi klasowemu, dostosowuje formy i metody pracy do potrzeb tych uczniów, zgodnie z dyspozycjami zawartymi w orzeczeniu. Dzieli dzieci na grupy, tak aby nikt nie poczuł się wykluczony i każdy miał bezpieczną przestrzeń do wykonywania zadań. Podczas projekcji filmu, będącego punktem wyjścia do gry, dba o dostosowanie poziomu dźwięku do potrzeb uczniów niedosłyszących. Jasno formułuje polecenia dla uczniów z zespołem Aspergera. Dzieciom z zaburzeniami ruchowymi, którym trudno będzie się poruszać po terenie wyznaczonym do gry, proponuje inne zadanie, np. opiekowanie się poszczególnymi punktami gry lub wydawanie zadań drużynom.
9. Wygrywa drużyna, która zdobędzie najwięcej punktów.
10. Uczniowie zdobywają punkty za właściwe rozwiązanie zadania. Punktację za poszczególne zadania przyznaje nauczyciel pod koniec gry. Wyniki zapisuje na „pergaminie uczonego” (wzór umieszczony pod zadaniami do scenariusza I.I).
11. Drużyna zdobywa dodatkowe punkty za najszybsze przybycie na metę: I miejsce – 5 p., II miejsce – 4 p., III miejsce – 3 p.

Przewidywany czas gry to ok. 200 minut (od 4 do 5 godzin lekcyjnych).

Cele gry:

1. Pogłębienie wiedzy na temat życia i osiągnięć człowieka renesansu – Macieja Miechowity.
2. Ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie.
3. Ćwiczenie umiejętności rozwiązywania zadań.
4. Ćwiczenie umiejętności pracy pod presją czasu.

Treści kształcenia realizowane w trakcie gry w zakresie edukacji polonistycznej to: umiejętność uważnego słuchania nauczyciela i innych uczniów, analiza i wykonywanie poleceń, umiejętność poprawnego pisania i formułowania zdań. W zakresie edukacji matematycznej: ćwiczenie umiejętności kodowania. W zakresie edukacji historycznej: budowanie świadomości tradycji, sięganie do korzeni, docenianie wkładu polskich naukowców do światowej skarbnicy wiedzy. W zakresie edukacji plastycznej i technicznej: ćwiczenie umiejętności organizacji pracy, wyobraźni przestrzennej i kreatywności.

Odbiorcami gry są uczniowie danej szkoły lub dzieci, uczestniczące w zajęciach w domach kultury lub w muzeach.

Formy, metody i sposób realizacji projektu

Tabela 2. Formy, metody i sposób realizacji projektu I.I

Lp.	Zadanie	Przewidziany czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
1.	Przygotowanie mapy terenu.	30 min.		Przygotowanie mapy terenu, na którym odbędzie się gra. Zaznaczenie punktów, w których zostaną umieszczone zadania dla uczestników.
2.	Rozłożenie zadań w punktach gry.	30 min.		Rozłożenie zadań zgodnie z zapisem na mapie.
3.	Wprowadzenie do gry; obejrzenie filmu <i>Miechowita</i> , zapoznanie się z zasadami gry.	30 min.	Obejrzenie filmu.	Wprowadzenie do gry; wyjaśnienie zasad; podział na grupy.
4.	Rozdanie materiałów – map oraz instrukcji.	10 min.	Zapoznanie się z instrukcją i mapą.	Dodatkowe wyjaśnienia i odpowiedź na pytania grup. Początek odmierzenia czasu.
5.	Realizacja gry – działanie grup.	1 godzina	Odszukanie przez grupy miejsca ukrycia zadań przy pomocy mapy. Po ich odnalezieniu wykonują zadania umieszczone na kartach dołączonych do zadania.	Oczekiwanie na powrót uczniów.

Lp.	Zadanie	Przewidziany czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
6.	Przeprowadzenie finału.	30 min.	Poszczególne grupy po odszukaniu i rozwiązaniu zadań docierają na metę. (Uczniowie pamiętają, że w grze liczy się również czas). Oddają nauczycielowi wypełnione karty.	Pomiar czasu przy realizowaniu zadań. Ocena wykonania zadań i podsumowanie punktacji.
7.	Ogłoszenie zwycięzcy.	10 min.	Docenienie działania innych zespołów. Wzajemne gratulacje!	Ogłoszenie zwycięskiej drużyny. Docenienie wysiłku wszystkich zespołów.

Gra jest bardzo skuteczną metodą dydaktyczną, ponieważ uczniowie nie tylko poznają fakty i ćwiczą pewne umiejętności, ale też przeżywają emocje, które wzmacniają efekt edukacyjny.

Zadania do gry i ocena gry

Instrukcja

Wyobraźcie sobie, że przenosimy się w czasie i przestrzeni: mamy XVI wiek i jesteśmy w Krakowie. Wy jesteście młodymi naukowcami, którzy muszą udowodnić swojemu mistrzowi Maciejowi Miechowicie, że nadają się na jego asystentów. Dostaniecie mapę z zaznaczonymi pięcioma punktami, w których znajdziecie pięć zadań. Od ich rozwiązania oraz od czasu, w jakim je wykonacie (im szybciej, tym lepiej), zależy czy dostaniecie tytuł magistra i będziecie mogli towarzyszyć Maciejowi Miechowicie w jego dalszych badaniach. Powodzenia!

Mapa

Należy ją dostosować do możliwości poszczególnych miejsc (może to być wnętrze szkoły, ogród przy szkole itp.)

Zadanie 1

Maciej Miechowita był świetnym geografem. Swoją wiedzę przekazał potomnym w dziele *Traktat o dwóch Sarmacjach, azjatyckiej i europejskiej*. Opisał w nim ludy Rusinów, Litwinów, Tatarów i inne żyjące za wschodnią granicą Rzeczypospolitej. Okażecie się godnymi następcami Macieja, jeżeli wpisze na mapie nazwy państw sąsiadujących z Polską.

Źródło: opracowanie własne

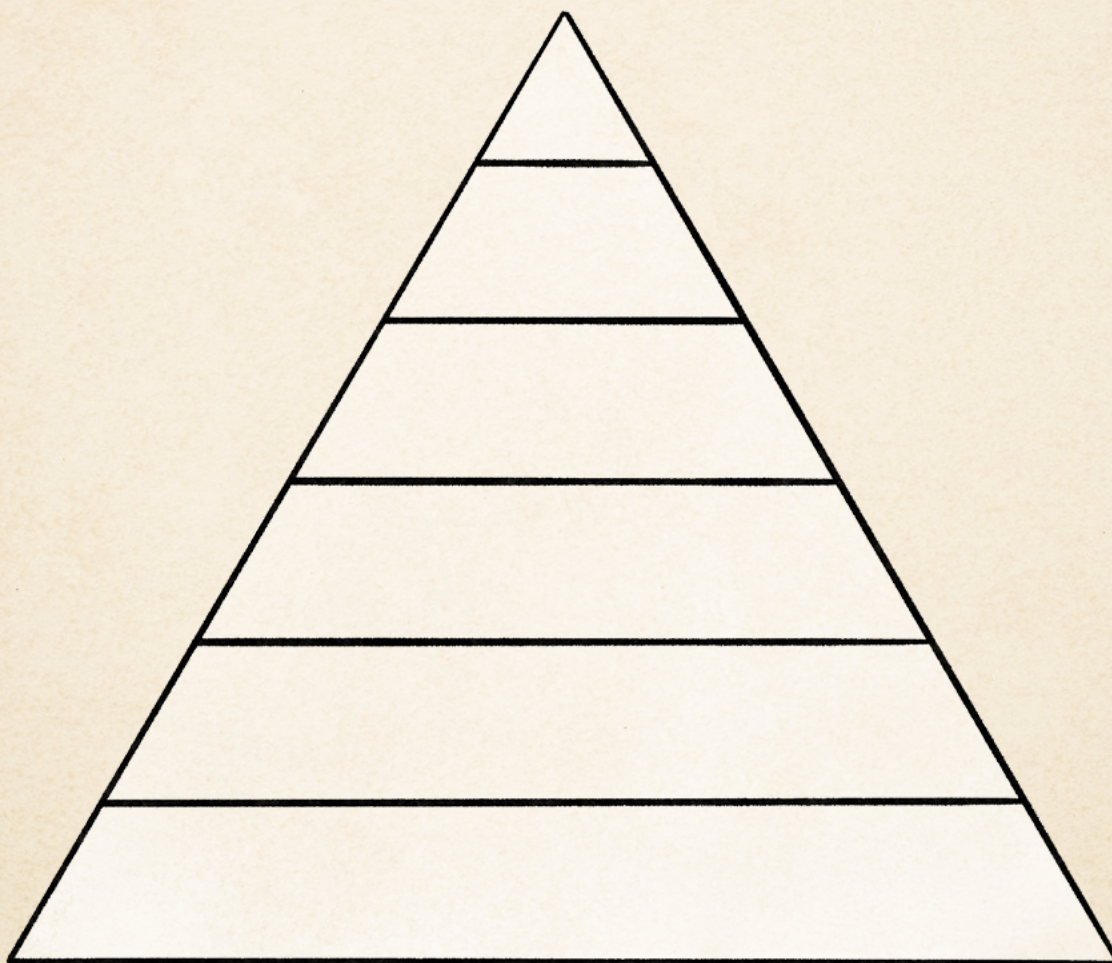
Zadanie 2

Maciej Miechowita był też świetnym historykiem, kontynuował pisanie kroniki Jana Długosza. Przedstawił w niej wydarzenia ważne dla naszej ojczyzny. Okażecie się godnymi następcami Miechowity, jeżeli uporządkujecie podane wydarzenia chronologicznie. Wpiszcie cyfrę 1 przy wydarzeniu, do którego doszło najwcześniej, cyfrę 2 – przy następnym w kolejności wydarzeniu itd.

Wydarzenie	Data	Kolejność (cyfry od 1 do 5)
Śmierć Jana Długosza	1480 rok	
Wydanie dzieła <i>O obrotach ciał niebieskich</i> napisanego przez Mikołaja Kopernika	1543 rok	
Początek panowania króla Aleksandra Jagiellończyka	1501 rok	
Napisanie przez Macieja Miechowitę dzieła <i>Traktat o dwóch Sarmacjach, azjatyckiej i europejskiej</i>	1517 rok	
Zakończenie studiów Macieja Miechowity na uniwersytecie w Krakowie	1479 rok	

Zadanie 3

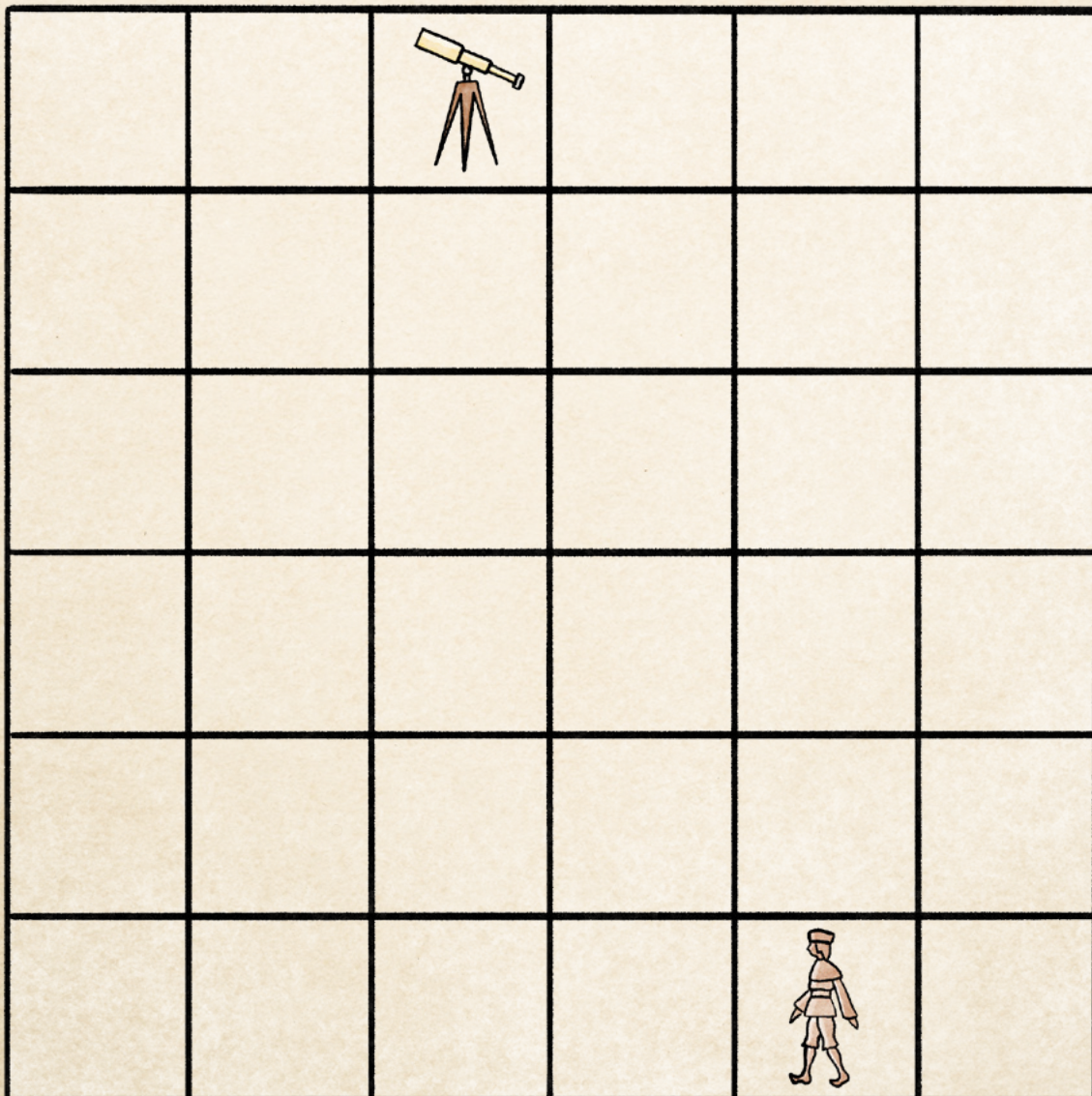
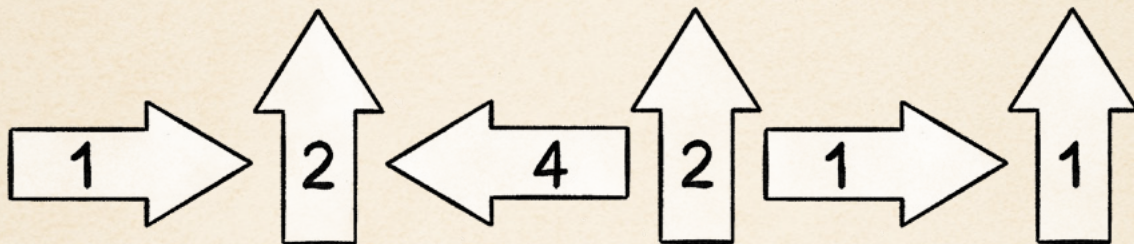
Maciej Miechowita był znany również jako lekarz. Pomagał nie tylko bogatym krakowskim mieszczanom, ale również ubogiej ludności. Uczył higieny i zasad zdrowego odżywiania się. Okażecie się godnymi następcami Miechowity, jeżeli uzupełnicie we właściwy sposób piramidę żywienia. Wybierzcie odpowiednie miejsce (poziom) i narysujcie tam: aktywność fizyczną (uprawianie sportu), tłuszcze (olej, smalec, masło), owoce i warzywa, produkty zbożowe (kasza, pieczywo, makaron), mięso.

Źródło: opracowanie własne

Zadanie 4

Maciej Miechowita był również świetnym astrologiem, lubił obserwować niebo, gwiazdy, planety. Okażecie się godnymi następcami Miechowity, jeżeli doprowadzicie mistrza do jego teleskopu, posługując się specjalnym kodem: strzałka wskazuje kierunek poruszania się po planszy, a cyfra – odpowiednią liczbę krutek, którą należy zamalować, aby doprowadzić mistrza do celu.

Źródło: opracowanie własne

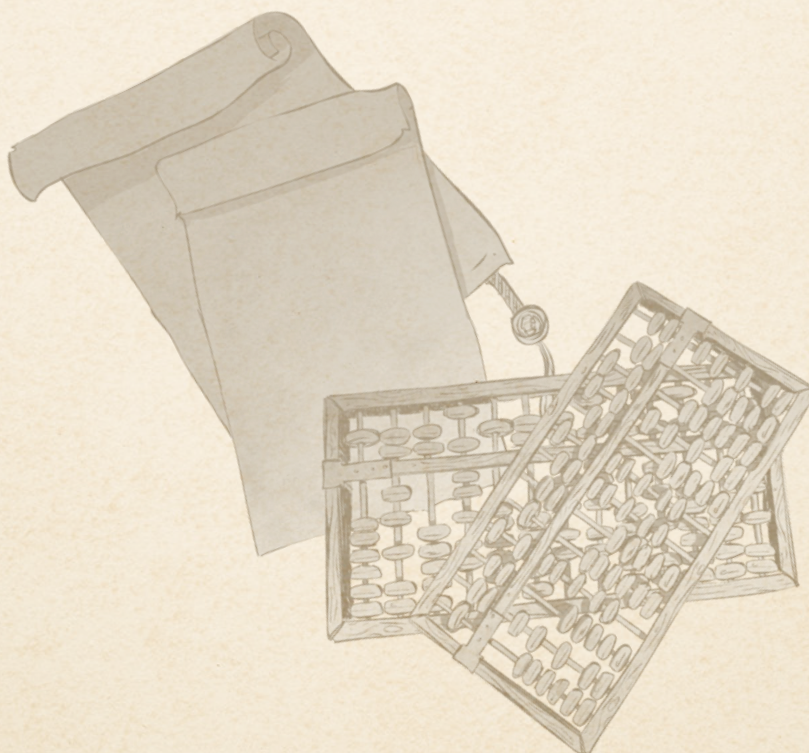
Zadanie 5

Maciej Miechowita był nie tylko świetnym naukowcem, ale również bardzo dobrym człowiekiem. Chętnie dzielił się swoim majątkiem z potrzebującymi. Okażecie się godnymi następcami Miechowity, jeżeli wykonacie rysunek na temat: jak mogę pomagać potrzebującym.

„Pergamin uczonego”

Tabela 3. „Pergamin uczonego” – punktacja za poszczególne zadania I.I

Zadanie I maks. 5 p.	Zadanie II maks. 5 p.	Zadanie III maks. 5 p.	Zadanie IV maks. 5 p.	Zadanie V maks. 5 p.	Czas maks. 5 p.	W sumie:

Scenariusz II – projekt

Tytuł: Mali aktorzy

Regulamin projektu:

1. Projekt jest przeznaczony dla uczniów klas 1–3 szkoły podstawowej.
2. Poszczególne zadania realizowane są w grupach 3–4 osobowych.
3. Klasę na grupy dzieli wychowawca lub nauczyciel przedmiotu, uwzględniając predyspozycje i chęci uczniów.
4. Każda grupa będzie miała za zadanie zapoznanie się z jednym aspektem życia uczonego Macieja Miechowity i przedstawienie zebranej wiedzy w formie krótkiej scenki. Dzieci muszą przygotować stroje, kukiełki, scenariusz, scenografię. Muszą nauczyć się roli i odegrać ją przed publicznością. Jedna z grup przygotowuje scenariusz, który połączy w całość wszystkie scenki.
5. Uczniowie, wchodzący w skład grupy, mogą współpracować:
 - w domu po zakończonych lekcjach;
 - online z domu;
 - w trakcie lekcji, w czasie wyznaczonym przez nauczyciela (np. jeden dzień w tygodniu), po wcześniejszym przygotowaniu się w domu do zaplanowanej pracy.
6. Nauczyciel jest opiekunem projektu i wspiera merytorycznie i technicznie swoich uczniów.
7. Projekt może być realizowany również przez uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi. Nauczyciel – koordynator projektu dostosowuje formy i metody pracy do ich potrzeb, zgodnie z dyspozycjami zawartymi w orzeczeniu. W trakcie projekcji filmu dba o dostosowanie poziomu dźwięku do potrzeb dzieci niedosłyszących. Jasno formułuje polecenia dla dzieci z zespołem Aspergera. Przydziela ich do grup projektowych tak, aby stworzyć im bezpieczną przestrzeń do pracy. Dzieciom z zaburzeniami ruchowymi, którym trudno będzie wykonywać zadania manualne, proponuje zajęcie się innym rodzajem działań w ramach swojej grupy, np. zagranie w scenie lub zapraszaniem gości.

Przewidywany czas realizacji projektu – 1 miesiąc.

Cele projektu:

1. Przygotowanie i wystawienie scenki na temat jednego z obszarów życia Macieja Miechowity – geograf, historyk, lekarz, astronom, filantrop (uczniowie wybierają obszar z życia bohatera po obejrzeniu filmu *Miechowita*).
2. Utrwalenie wiedzy na temat życia w epoce renesansu.
3. Ćwiczenie motoryki małej poprzez wykonywanie kostiumów, kukiełek lub scenografii.
4. Ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie.
5. Ćwiczenie pamięci, umiejętności pisania, tworzenia prostych form na komputerze, np. zaproszenia, plakatu.

Treści kształcenia realizowane w projekcie w zakresie edukacji polonistycznej to: umiejętność uważnego słuchania nauczyciela i innych uczniów, analizy i wykonywania poleceń, umiejętność poprawnego wypowiedzania się, umiejętność poprawnego pisania i formułowania zdań. W zakresie edukacji historycznej: budowanie świadomości tradycji, poznanie epoki renesansu. W zakresie edukacji plastycznej i technicznej: ćwiczenie umiejętności organizacji pracy, wyobraźni przestrzennej i kreatywności. W zakresie edukacji informatycznej: ćwiczenie podstawowych umiejętności wykorzystywania komputera do tworzenia plakatów, zaproszeń.

Odbiorcami projektu mogą być uczniowie, nauczyciele i rodzice z danej szkoły – publiczność przedstawienia. Jeżeli szkoła współpracuje z lokalnym domem kultury lub biblioteką, to warto wystawić tam przedstawienie przed szerszą widownią, np. z okolicznych przedszkoli.

Formy, metody i sposób realizacji projektu

Tabela 4. Formy, metody i sposób realizacji projektu I.II

Lp.	Zadanie	Czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
1.	Wprowadzenie do projektu; obejrzenie filmu <i>Miechowita</i> ; wybór obszarów z życia Macieja Miechowity, które zostaną przedstawione przez poszczególne grupy w teatryku.	2 godziny	Obejrzenie filmu.	Wprowadzenie do projektu, wyjaśnienie celów; scharakteryzowanie obszarów z życia Macieja Miechowity, które będą przedstawione w scenkach (ułatwi pracę w grupach).
2.	Podział na grupy i przydział zadań.	1 godzina		Dokonanie podziału na grupy i przydzielenie tematów: Maciej Miechowita jako geograf, historyk, lekarz, astronom, filantrop, a także wyznaczenie grupy przygotowującej scenariusz łączący scenki w całość.
3.	Przygotowanie przedstawienia.	2–3 tygodnie	Praca w grupach nad zadaniami i udział w próbach.	Pomoc uczniom w pracy i koordynacja projektu. Nadzór nad pracą w trakcie prób.

Lp.	Zadanie	Czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
4.	Przeprowadzenie premiery.	1 godzina	Odegranie scen przedstawiających życie Macieja Miechowity.	Zaprezentowanie publiczności przed spektaklem filmu <i>Miechowita</i> , który był inspiracją do przygotowania przedstawienia.

Praca nad projektem jest okazją, aby z realizacją treści z podstawy programowej wyjść poza mury szkoły. Można nawiązać kontakt ze specjalistami w jakiejś dziedzinie, zorganizować wyjście do muzeum, którego ekspozycja nawiązuje do tematyki projektu. Warto zaprosić eksperta w obszarze, który zgłębiamy, np. aktora teatru dla dzieci albo historyka, specjalizującego się w epoce renesansu. Jeżeli spotkania nie uda się zrealizować na żywo, można przeprowadzić je online.

Ocena projektu

Zakończenie projektu to pora na podsumowanie. Zgodnie z regulaminem oceniamy pracę indywidualną ucznia i jego grupy. Kryteria oceny warto przedstawić uczniom przed rozpoczęciem projektu, aby wiedzieli na co nauczyciel będzie zwracał uwagę w szczególny sposób. Ocena może być dokonana w dwojaki sposób: opisowo lub poprzez przyznanie punktów. Przy ocenianiu należy zwrócić uwagę na: umiejętność współpracy w grupie, kreatywność, estetykę wykonania pracy, samodzielność, terminowość w realizacji poszczególnych etapów. Ważnym elementem oceny powinna być również ocena koleżeńska. Można przygotować tabelkę (przykład poniżej), dzięki której każdy z członków zespołu będzie mógł ocenić pozostałych.

Tabela 5. Ocena koleżeńska Jasia Kowalskiego I.II

	Czy był/była zaangażowany/ zaangażowana w pracę? (od 1 do 5 p.)	Czy był/była koleżeński/ koleżeńska? (od 1 do 5 p.)
Marysia I		
Ania II		
Zbyszek III		
W sumie		

Efekty, jakie chcemy osiągnąć poprzez pracę projektową z uczniami, to: pogłębianie wiedzy na badany temat, integracja klasy, ćwiczenie kreatywności i samodzielności. Przygotowanie przedstawienia, występ na scenie, uzyskanie dobrej oceny i pochwały rówieśników lub dyrekcji szkoły bardzo wzmacniają poczucie własnej wartości i motywują do podejmowania dalszych wysiłków.

II etap edukacyjny

Na II etapie edukacyjnym treści ogólne i szczegółowe z podstawy programowej realizowane są na poszczególnych przedmiotach. Film *Miechowita* może być wykorzystany jako środek dydaktyczny na języku polskim, historii, muzyce, plastyce i geografii, a także podczas realizowania projektów interdyscyplinarnych. Może być również inspiracją do zaplanowania cyklu zajęć w ramach kółka pozalekcyjnego.

Na **języku polskim** warto potraktować film całościowo i dokonać jego analizy jako dzieła kulturowego. Po projekcji uczniowie wraz z nauczycielem mogą ocenić: treść, dialogi, współgranie obrazu, muzyki oraz dialogów.

Kolejnym etapem może być przeprowadzenie **dyskusji** na temat roli muzyki, obrazów i innych elementów istotnych dla odbioru filmu.

Na tym etapie edukacyjnym chętnie wykorzystywaną metodą pracy jest **drama**. Wymaga ona podziału klasy na grupy – od decyzji zespołu klasowego zależy, czy dokonuje go nauczyciel czy uczniowie. Dzieci za pomocą różnych technik teatralnych (pantomimy, gry cieni i innych) mogą przedstawić sceny, które najlepiej oddają portret człowieka renesansu lub też pokazują metody edukacyjne typowe dla XVI wieku. Dzięki wykorzystaniu dramy uczniowie utrwalają cechy poszczególnych technik ekspresji teatralnej, a dzięki dyskusji w grupie – uczą się współpracy.

Film daje również szansę **ćwiczenia umiejętności tworzenia niektórych form pisanych**, np. recenzji.

Na **plastyce i muzyce** można przeprowadzić **dyskusję** o roli muzyki, koloru światła, obrazu w dziele filmowym. Można zaproponować uczniom wykonanie pracy plastycznej inspirowanej obejrzaną produkcją.

Na **historii** film jako narzędzie dydaktyczne jest wykorzystywany przez nauczycieli coraz częściej, ponieważ w atrakcyjnej formie przybliża uczniom tematykę omawianą na lekcji.

W świadomym odbiorze obrazu filmowego może pomóc uczniom **karta pracy**, przygotowana wcześniej przez nauczyciela. W karcie powinny się znaleźć pytania dotyczące treści filmu

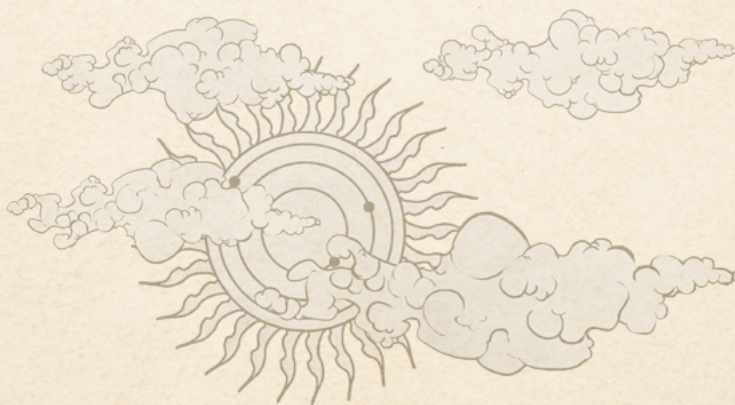
Informacje uzyskane przez uczniów podczas oglądania filmu warto wykorzystać do przeprowadzenia **dyskusji** na temat znaczenia przedstawionych wydarzeń dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej, roli Macieja Miechowity jako człowieka renesansu i edukacji w epoce renesansu.

Zagadnienia poruszone w filmie (np. ścieżka edukacji w renesansie, postać Miechowity jako filantropa) można też przeanalizować za pomocą metody **drzewa decyzyjnego**³ lub **analizy SWOT**⁴.

Na historii, podobnie jak na języku polskim, można zastosować **dramę**, dzięki której uczniowie ćwiczą: pracę w grupie, przygotowywanie dobrej argumentacji oraz kreatywność i ekspresję.

Dla uczniów na II etapie edukacyjnym bardzo atrakcyjną metodą pracy na lekcji jest **gra edukacyjna**. Do filmu *Miechowita* została przygotowana gra karciana *Sekrety uczonego*, pozwalająca uczniom zapoznać się ze specyfiką edukacji w okresie renesansu. Mogą oni dowiedzieć się jak przebiegało zdobywanie wiedzy przez małego chłopca, który staje się poważnym naukowcem, dzięki temu, że będą wcielać się w taką postać. Na grę wystarczy jednostka lekcyjna, gdyż rozgrywka trwa nie dłużej niż 40 minut. Zebrany przez każdego gracza zestaw kart, opisujących różne talenty i umiejętności, może być wykorzystany w dalszej części lekcji do napisania życiorysu naukowca doby renesansu lub CV.

Na II etapie edukacyjnym film jest świetną inspiracją do przygotowania i zrealizowania interdyscyplinarnych projektów klasowych lub też przeprowadzenia cyklu zajęć w ramach koła zainteresowań. Propozycje tematów i sposób ich realizacji znajdują się poniżej.

³ Jest to metoda pozwalająca na graficzny zapis procesu podejmowania decyzji. Dzięki jej zastosowaniu znajduje się różne rozwiązania problemu i zauważa związki między tymi rozwiązaniami. Dostrzega się również skutki przyjętego rozwiązania. Bardzo istotne jest określenie wartości, jakie uznaje osoba, która podejmuje decyzję. To metoda efektywnego działania w zespole, budowania więzi międzyludzkich, podejmowania indywidualnych i grupowych decyzji. Zob.: www.nauczyciele.edu.pl [dostęp: 3.01.2023].

⁴ Nazwa jest akronimem od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (*Strengths, Weaknesses, Opportunities i Threats*). To metoda zespołowej analizy i oceny jakiegoś zjawiska, wydarzenia, problemu, pomocna w podejmowaniu decyzji. Polega na wypełnieniu arkusza podzielonego na 4 części. Grupy zadaniowe najpierw wspólnie wypełniają arkusze SWOT, a następnie prezentują i porównują wyniki na forum klasy. Finałem wspólnej pracy może być ustalenie ostatecznego stanowiska. Zob.: http://www.bc.ore.edu.pl/Content/1063/PRZYR_8_2.pdf [dostęp: 3.01.2023].

Scenariusz I – gra terenowa

Tytuł: Maciej Miechowita

Regulamin gry:

1. Gra jest przeznaczona dla uczniów klas 4–8 szkoły podstawowej.
2. Grę przygotowuje jedna z klas dla uczniów innych klas. Poszczególne punkty terenowe gry przygotowują grupy 4–5 osobowe.
3. Klasę na grupy dzieli nauczyciel przedmiotu, na którym realizowana jest gra.
4. Każda z grup wykonuje te same zadania.
5. Uczniowie, przygotowujący poszczególne punkty gry, mogą współpracować:
 - w domu po zakończonych lekcjach;
 - online z domu;
 - w trakcie lekcji, w czasie wyznaczonym przez nauczyciela (np. jeden dzień w tygodniu), po wcześniejszym przygotowaniu się w domu do zaplanowanej pracy.
6. W grze mogą brać udział również uczniowie ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi. Nauczyciel nadzorujący grę dostosowuje ją do potrzeb uczniów, zgodnie z dyspozycjami zawartymi w orzeczeniu. Jasno formułuje polecenia dla dzieci z zespołem Aspergera. Przydziela ich do grup, aby stworzyć im bezpieczną przestrzeń do działania. Dzieciom z zaburzeniami ruchowymi, którym trudno będzie wykonywać zadania, proponuje współpracę z grupą opiekującą się punktem gry.
7. Wygrywa drużyna, która zdobędzie najwięcej punktów.
8. Uczniowie zdobywają punkty za właściwe rozwiązanie zadań. Punktację za poszczególne zadania przyznaje pod koniec gry nauczyciel i spisuje ją na „pergaminie uczonego” (wzór umieszczony pod zadaniami do scenariusza II.I).
9. Dodatkowe punkty drużyna zdobywa za najszybsze przybycie na metę: I miejsce – 5 p., II miejsce – 4 p. oraz III miejsce – 3 p.

Przewidywany czas przygotowania i realizacji gry to ok. 6 godzin.

Cele projektu:

1. Zapoznanie z epoką renesansu, nowym prądem – humanizmem oraz sposobem kształcenia młodzieży dzięki wykorzystaniu filmu *Miechowita*.
2. Ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie podczas tworzenia fabuły gry, wprowadzenia oraz scenek na poszczególne punkty w grze.
3. Ćwiczenie umiejętności pracy w grupie dzięki współpracy przy wykonywaniu zadań.
4. Pogłębienie kreatywności młodych ludzi, tj. przygotowanie kostiumów i miejsc, w których będą usytuowane punkty gry.
5. Ćwiczenie wyobraźni przestrzennej podczas przygotowywania mapy do gry terenowej.

Gra terenowa ma interdyscyplinarny charakter, łączy i pogłębia wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów: języka polskiego, historii, geografii, WF. Z zakresu języka polskiego uczniowie ćwiczą umiejętność pisania, mówienia i występów publicznych, elementy retoryki, poprawności językowej. Z zakresu historii: pogłębiają wiedzę o epoce renesansu, edukacji w tamtym czasie, stanie wiedzy z historii, geografii, medycyny, astronomii, dokonują analizy map i porównują życie dawniej i dziś. Z zakresu geografii: dokonują analizy map, ćwiczą umiejętność poruszania się z mapą w terenie i zapoznają się ze stanem wiedzy o świecie w epoce renesansu. Z zakresu WF: kształtują postawy prozdrowotne i ćwiczą ruch.

Odbiorcami gry mogą być uczniowie z danej szkoły (jeden zespół klasowy przygotowuje grę terenową dla innych klas) lub młodzież uczestnicząca w zajęciach w domu kultury. Grę można rozpocząć od wspólnego obejrzenia filmu *Miechowita*, a następnie przejście do rozgrywek.

Formy, metody i sposób realizacji gry terenowej

Tabela 6. Formy, metody i sposób realizacji gry terenowej II.I

Lp.	Zadanie	Przewidziany czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
1.	Wprowadzenie do projektu – projekcja filmu <i>Miechowita</i> .	1 godzina	Obejrzenie filmu.	Wprowadzenie do gry i wyjaśnienie jej celów – stworzenie fabuły gry (opartej na filmie) skierowanej do innych uczniów ze szkoły.
2.	Podział na grupy; wybranie tematu danego punktu w grze; pogłębienie wiedzy na ten temat.	1 godzina	Wybranie przez grupę tematu dla punktu w grze spośród następujących: Maciej jako historyk, geograf, lekarz, filantrop, astronom lub innych zaproponowanych przez grupę. Zebranie informacji na wybrany temat (np. jak wyglądało leczenie ludzi w renesansie).	Podział uczniów na grupy, pomoc przy wyborze zadania.

Lp.	Zadanie	Przewidziany czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
3.	Przygotowanie techniczne, tj. przygotowanie kostiumów, mapy rozlokowania punktów, scenariusza dla punktu, zadań dla grup.	2 godziny	Zgromadzenie kostiumów, napisanie scenariusza dla punktu, przygotowanie mapy i zadania dla grup.	Towarzyszenie działaniom uczniów, a w razie konieczności pomoc.
4.	Przeprowadzenie finału gry.	1 godzina	Grupy odpowiedzialne za punkty odgrywają scenki, tłumaczą zadania, przydzielają punkty. Grupy biorące udział w grze wykonują zadania. Punkty dla grupy nauczyciel zapisuje na „pergaminie uczzonego”.	Pilnowanie czasu poszczególnych grup – zapisywanie czasu wyjścia i powrotu na „pergaminie uczzonego”; czas ma również wpływ na punktację.
6	Podsumowanie gry.	1 godzina	Wygrana drużyna odbiera nagrodę.	Obliczenie punktów zebranych przez poszczególne drużyny. Ogłoszenie zwycięzcy. Wyrażenie uznania dla grupy zaangażowanej w przygotowanie punktów.

Przykładowe zadania i ocena gry

Przygotowanie fabuły i zadań można pozostawić uczniom lub skorzystać z przedstawionych poniżej propozycji.

Instrukcja: wprowadzenie do fabuły

Wiek XVI to początek renesansu w Rzeczypospolitej. Przenieśmy się do Miechowa, Krakowa, a następnie do Niemiec i Włoch, po których będziecie podróżować razem z Maciejem Miechowitą – wielkim polskim uczonym, humanistą, człowiekiem renesansu. Wcielicie się w rolę uczniów, towarzyszących mistrzowi w podróży. Aby zasłużyć na tytuł magistra, zostaniecie poddani wielu próbom. Dostaniecie mapę z zaznaczonymi pięcioma punktami, w których znajdziecie pięć zadań. Od ich rozwiązania oraz od czasu, w jakim je wykonacie (im szybciej, tym lepiej), zależy wygrana. Powodzenia!

Mapa

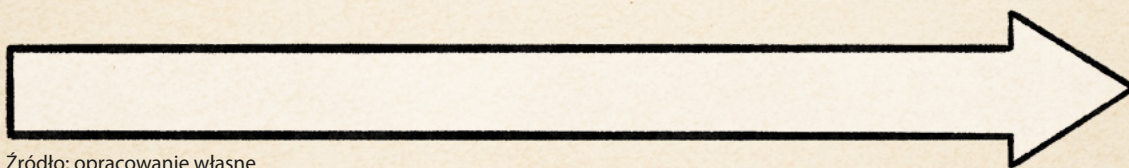
Należy ją dostosować do możliwości poszczególnych miejsc (może to być wnętrze szkoły, ogród przy szkole itp.)

Zadanie 1

Wśród dzieł Macieja Miechowity ważne miejsce zajmuje *Chronica Polonorum* (Kronika Polska), czyli pierwsze drukowane dzieje Polski, obejmujące czasy najwcześniejsze do 1506 roku. To jednocześnie podsumowanie wieloletnich badań Miechowity nad historią i geografią ziem polskich. Dzieło *Chronica Polonorum* zawiera dużo informacji z zakresu historii kultury, medycyny, etnografii, historii obyczaju. Szybko zyskało rozgłos zarówno w Koronie, jak i na Litwie⁵. Aby sprawdzić, czy jesteście godnymi towarzyszami mistrza Macieja, musicie wykonać zadanie historyczne: określcie w którym wieku miały miejsce podane wydarzenia, a następnie umieśćcie je we właściwym miejscu na osi czasu.

Wydarzenie	Data	Wiek
Wydanie drukiem <i>Chronica Polonorum</i>	1517 rok	
Początek panowania Zygmunta Starego	1507 rok	
Bitwa pod Grunwaldem	1410 rok	
Chrzest Polski	966 rok	
Zjazd Gnieźnieński	1000 rok	

Oś czasu

Źródło: opracowanie własne

Zadanie 2

„Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europiana et de contentis in eis (Traktat o dwóch Sarmacjach, azjatyckiej i europejskiej, i o tym, co się w nich znajduje) jest uznawany za pierwszą renesansową pozycję opisującą w duchu naukowym geografię i etnografię wschodniej Europy. W dziele tym Miechowita m.in. polemizuje z Ptolemeuszem, kwestionując istnienie w tym rejonie mitycznych gór Hiperborejskich i Ryfejskich. Zaprzecza także, wbrew przyjętym opiniom średniowiecznych i współczesnych mu pisarzy, istnieniu źródeł głównych rzek w pasmach górskich, upatrując ich początki w równinach”⁶.

⁵ <https://lubimyczytac.pl/autor/90236/maciej-z-miechowa> [dostęp: 17.10.2022].

⁶ <https://lubimyczytac.pl/autor/90236/maciej-z-miechowa> [dostęp: 17.10.2022].

Aby sprawdzić, czy jesteście godnymi towarzyszami mistrza Macieja, musicie wykonać zadanie geograficzne. Na mapie zaznaczcie prawy i lewy brzeg Wisły oraz górny i dolny jej bieg.

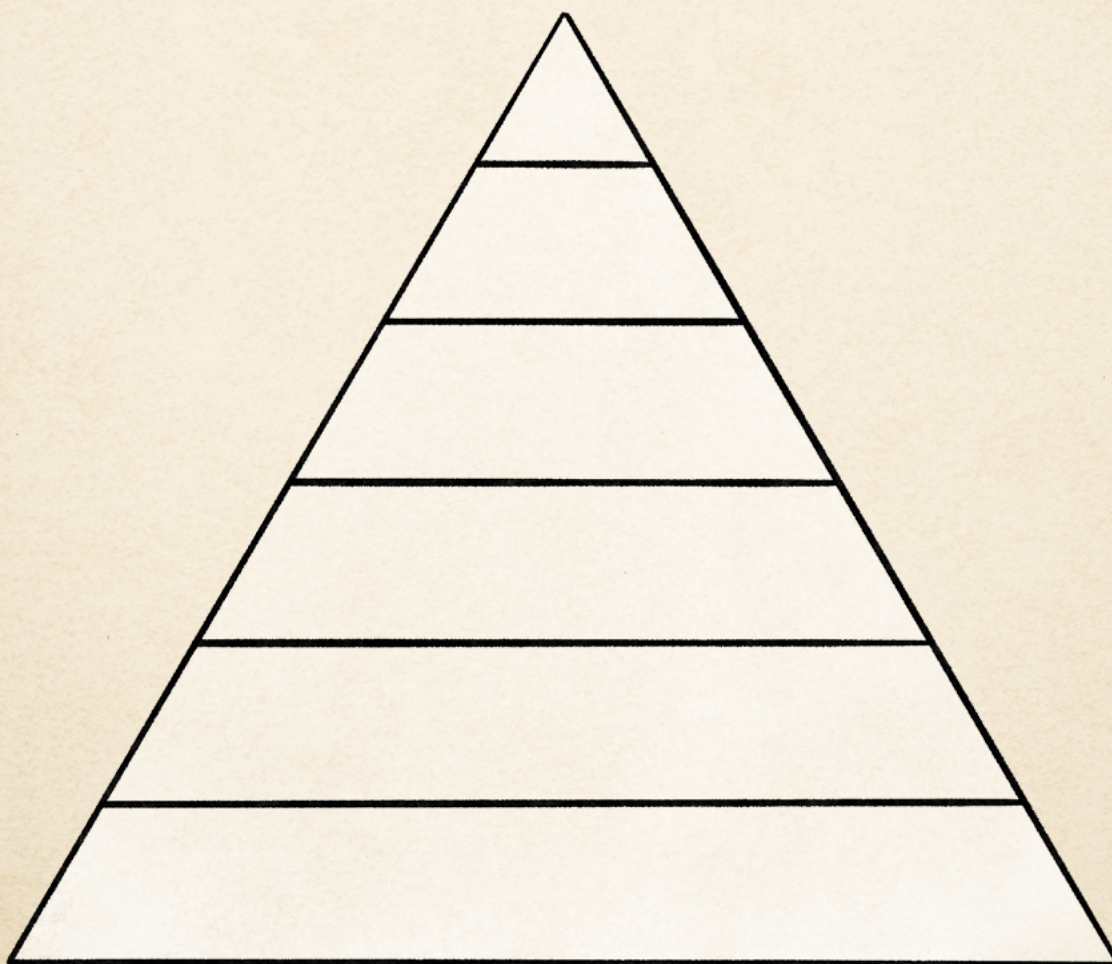
Źródło: opracowanie własne

Zadanie 3

„Maciej Miechowita był nadwornym medykiem króla Zygmunta I, leczył również Władysława Jagiellończyka, Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka. Dzięki oryginalnym koncepcjom dotyczącym leczenia zyskał szybko miano «polskiego Hipokratesa». (...) Był również autorem dwóch pism poświęconych tematyce lekarskiej i to jemu przypisujemy zapoczątkowanie wydawania polskich traktatów medycznych drukiem. W 1508 roku ukazało się dzieło „Contra sevam pestem regimen accuratissimum” („Szczegółowe przepisy o zabezpieczeniu się przed groźną dżumą”), w którym znajdowały się wskazówki dotyczące postępowania w przypadku epidemii morowego powietrza. Czternaście lat później ukazał się drugi traktat „Conservatio sanitas”, który zawierał ogólne wskazówki dotyczące zachowania dobrego zdrowia.

Według Miechowity pożytecznym było posiadanie sztuki dobrego życia i zachowania zdrowia, a te zapewnić mogło dobre powietrze, pokarmy i napoje. W czterech rozdziałach omawiał kolejno jak należało zadbać o dobre powietrze, które pokarmy pomagały zachować dobre zdrowie, jakie napoje sprzyjały temuż, a które szkodziły, a ostatni rozdział poświęcił wodom leczniczym⁷.

Aby sprawdzić, czy jesteście godnymi towarzyszami mistrza Macieja, musicie wykonać zadanie z zakresu medycyny i dietetyki. Uzupełnijcie prawidłowo piramidę żywienia, uwzględniając mięso i ryby, węglowodany (pieczywo, kasze, makarony), owoce i warzywa, aktywność fizyczną oraz tłuszcze.

Źródło: opracowanie własne

⁷ https://www.wilanow-palac.pl/maciej_miechowita_autor_pierwszego_polskiego_traktatu_dietetycznego.html [dostęp: 17.10.2022].

Zadanie 4

„Swoje środki materialne wykorzystywał na cele dobroczynne, m.in. na rozwijanie szkolnictwa i oświaty: w 1506 roku odbudował zniszczoną pożarem szkołę parafialną przy kościele św. Floriana w Krakowie na Kleparzu, założył szkoły początkowe przy kościołach św. Anny, św. Szczepana, Wszystkich Świętych. Wspierał szpitale, przytułki, kościoły i klasztory –bożogrobców w Miechowie i paulinów na Skałce, m.in. u Paulinów założył bibliotekę”⁸.

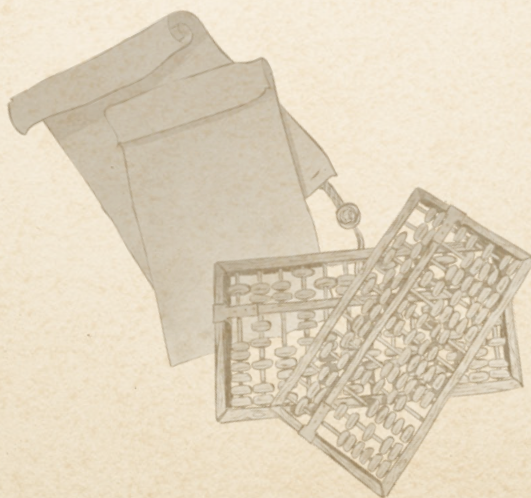
Aby sprawdzić, czy jesteście godnymi towarzyszami mistrza Macieja, musicie wykonać zadanie z zakresu dobroczynności: wymieńcie przynajmniej dwie instytucje pozarządowe, wspierające potrzebujących. Przedstawcie przynajmniej dwa pomysły, jak młodzi ludzie w waszym wieku mogą pomagać potrzebującym.

„Pergamin uczonego”

Tabela 7. „Pergamin uczonego” – punktacja za poszczególne zadania II.I

Zadanie I maks. 5 p.	Zadanie II maks. 5 p.	Zadanie III maks. 5 p.	Zadanie IV maks. 5 p.	Czas maks. 5 p.	W sumie:

Efekty, jakie chcemy osiągnąć przez pracę projektową z uczniami przy realizowaniu gry terenowej, to: pokazanie, że w nauce przydają się umiejętności i wiedza zdobywane na różnych przedmiotach w szkole, pogłębianie wiedzy na badany temat, integracja klasy, ćwiczenie kreatywności i samodzielności.

⁸ https://pl.wikipedia.org/wiki/Maciej_Miechowita [dostęp: 17.10.2022].

Scenariusz II – pozalekcyjne koło zainteresowań

Temat zajęć: Epoka renesansu

Informacje wstępne:

1. Koło może być prowadzone zarówno przez nauczyciela historii, jak i języka polskiego. Jest przeznaczone dla uczniów klas 4–8 szkoły podstawowej.
2. Poszczególne zajęcia są realizowane w ciągu 1 lub 2 godzin lekcyjnych.
3. W zajęciach mogą uczestniczyć również uczniowie ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi. Nauczyciel dostosowuje formy i metody pracy do ich potrzeb, zgodnie z dyspozycjami zawartymi w orzeczeniu. Podczas projekcji filmu dba o dopasowanie dźwięku do potrzeb dzieci niedosłyszających. Jasno formułuje polecenia dla dzieci z zespołem Aspergera lub z mutyzmem. Jeżeli niektóre tematy będą opracowywane w grupie, to podział na zespoły przeprowadza tak, aby stworzyć tym uczniom bezpieczną przestrzeń do pracy. Działania podczas zajęć nie będą wymagały wzmożonej aktywności fizycznej, dlatego mogą w nich uczestniczyć dzieci z zaburzeniami ruchowymi.

Zajęcia są przewidziane na okres całego roku szkolnego – 1 godzina lekcyjna w tygodniu.

Cele ogólne prowadzonych zajęć:

1. Poznanie epoki renesansu: historii Rzeczypospolitej, kultury materialnej i niematerialnej.
2. Pogłębienie wiedzy z języka polskiego, historii, przyrody.
3. Integracja między klasami.
4. Ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie.
5. Ćwiczenie umiejętności samodzielnego zbierania informacji, dokonywania selekcji, analizy i interpretacji źródeł.
6. Ćwiczenie umiejętności wykorzystywania narzędzi IT w praktyce.

Proponowane zajęcia mają charakter interdyscyplinarny, łączą i pogłębiają wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów: języka polskiego, historii, przyrody lub informatyki. Z zakresu języka polskiego uczniowie zapoznają się z kulturą renesansu, oglądają film, dokonują jego analizy jako tekstu kultury, ćwiczą pisanie różnych krótkich form wypowiedzi. Z zakresu historii poznają wydarzenia z życia Macieja Miechowity, jego drogę edukacji, działalność uniwersytecką, a także poznają fragmenty jego dzieł. Zapoznają się z codziennym funkcjonowaniem w epoce renesansu, kulturą, innymi postaciami z tego okresu i z ich najważniejszymi dziełami. Z zakresu przyrody zdobywają wiedzę na temat medycyny, geografii i astronomii w XVI wieku. Z zakresu informatyki wykorzystują w praktyce umiejętności, wiedzę i narzędzia informatyczne.

Plan pracy w ramach pozalekcyjnego koła zainteresowań

Tabela 8. Plan pracy w ramach pozalekcyjnego koła zainteresowań II.II

Temat zajęć	Liczba godzin	Działanie nauczyciela	Działanie ucznia
Wprowadzenie do renesansu – przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne w Europie w XVI wieku	2	Przygotowanie wprowadzenia: umiejscowienie epoki w czasie i przestrzeni. Przygotowanie tekstów do analizy; teksty powinny dotyczyć przemian społecznych, gospodarczych i politycznych w Europie w XVI wieku (warto skorzystać z materiałów zgromadzonych w Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej – ZPE). Skorzystanie z pracowni komputerowej (jeżeli jest możliwe); znalezienie materiałów można zlecić uczniom.	Praca w grupach. Analiza i interpretacja przygotowanych przez nauczyciela materiałów. Zaprezentowanie grupie zebranych informacji w formie plakatu, mapy myśli i wypowiedzi ustnej.
Renesans w Europie. Twórcy renesansowi: architekci, malarze, rzeźbiarze	2	Przygotowanie prezentacji z przykładami dzieł renesansowych (materiały z ZPE).	Analiza (ustna lub pisemna) dzieł renesansowych przy wsparciu nauczyciela.
Postać Leonardo da Vinci. Analiza obrazu „Dama z gronostajem”	1	Przygotowanie wprowadzenia: zdefiniowanie pojęć „humanista”, „człowiek renesansu”. Przygotowanie reprodukcji obrazu. Zorganizowanie (w miarę możliwości) wizyty w Muzeum Czartoryskich w Krakowie.	Analiza i interpretacja dzieł Leonardo da Vinci, a w szczególności obrazu „Dama z gronostajem”.
Renesans w Rzeczypospolitej – wprowadzenie (sytuacja społeczna, gospodarcza i polityczna)	2	Przygotowanie wprowadzenia, umiejscowienie epoki w czasie i przestrzeni. Przygotowanie do analizy tekstów dotyczących przemian społecznych, gospodarczych i politycznych w Rzeczypospolitej w XVI wieku (warto skorzystać z materiałów zgromadzonych w ZPE). Skorzystanie z pracowni komputerowej (jeżeli to możliwe); znalezienie materiałów można zlecić uczniom.	Praca w grupach. Analiza i interpretacja przygotowanych przez nauczyciela materiałów. Zaprezentowanie grupie zebranych informacji w formie plakatu, mapy myśli i wypowiedzi ustnej.
Renesans w Rzeczypospolitej	1	Przygotowanie prezentacji z przykładami dzieł renesansowych (materiały z ZPE). Jeżeli w okolicy są zabytki renesansowe, warto zorganizować zajęcia w terenie. Wówczas można skupić się na analizie zabytku w kontekście epoki.	Analiza (ustna lub pisemna) dzieł renesansowych przy wsparciu nauczyciela.

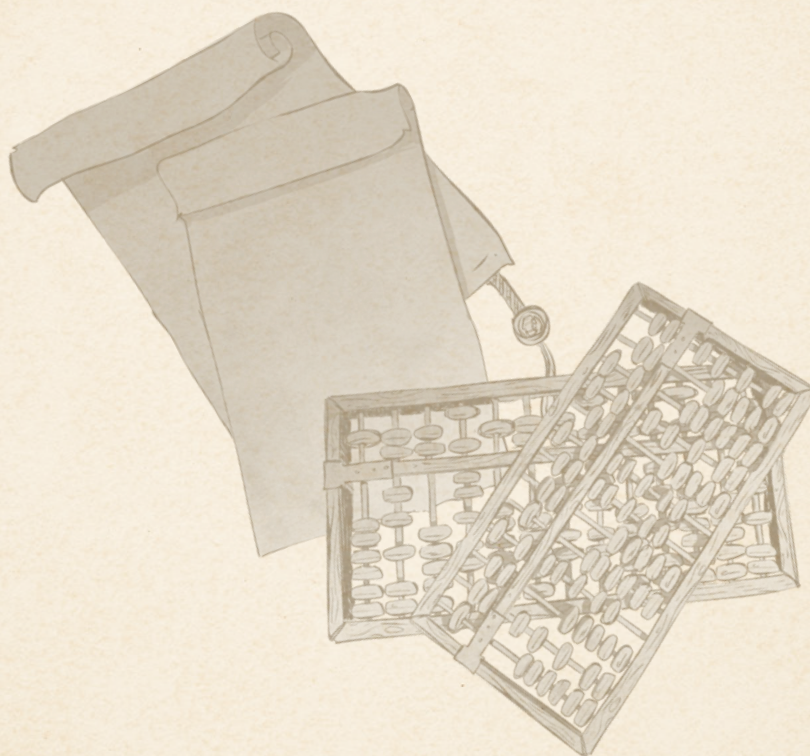
Temat zajęć	Liczba godzin	Działanie nauczyciela	Działanie ucznia
Film <i>Miechowita</i> – wstępne zapoznanie się z postacią	1	Przygotowanie projekcji filmu. Przygotowanie karty pracy z pytaniami dotyczącymi filmu. Przeprowadzenie pogadanki na temat życia Miechowity.	Aktywne oglądanie filmu.
Maciej Miechowita – student i wykładowca akademicki	1	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowicie można przygotować np. gazetkę szkolną lub gazetę, można materiały umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy uczniów, w zależności od możliwości, można zebrać i pokazać w gazetce szkolnej lub gazecie. Można też przygotowane artykuły umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.
Nauka i nauczanie w epoce renesansu w Rzeczypospolitej – szkoły	1	Przygotowanie prezentacji z wykorzystaniem materiałów z ZPE.	Analiza materiałów przygotowanych przez nauczyciela.
Nauka i nauczanie w epoce renesansu w Rzeczypospolitej – uniwersytety	1	Przygotowanie prezentacji z wykorzystaniem materiałów z ZPE.	Analiza materiałów przygotowanych przez nauczyciela.
Nauka i nauczanie w epoce renesansu w Rzeczypospolitej – podróże edukacyjne	1	Przygotowanie prezentacji z wykorzystaniem materiałów z ZPE.	Analiza materiałów przygotowanych przez nauczyciela.

Temat zajęć	Liczba godzin	Działanie nauczyciela	Działanie ucznia
Maciej Miechowita – lekarz, dietetyk	1	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowie można przygotować np. gazetkę szkolną lub gazetę, można materiały umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy uczniów, w zależności od możliwości, można zebrać i pokazać w gazetce szkolnej lub gazecie. Można też przygotowane artykuły umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.
Kuchnia renesansowa – zmiany w sposobie odżywiania się	2	Wprowadzenie na temat zmian w kuchni w epoce renesansu. Pomoc uczniom przy przygotowaniu charakterystycznych potraw.	Przygotowanie potraw.
Maciej Miechowita – historyk i geograf	3	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowie można przygotować np. gazetkę szkolną lub gazetę, można materiały umieścić na blogu lub na stronie internetowej poświęconej tej postaci.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy uczniów, w zależności od możliwości, można zebrać i pokazać w gazetce szkolnej lub gazecie. Można też przygotowane artykuły umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.

Temat zajęć	Liczba godzin	Działanie nauczyciela	Działanie ucznia
Maciej Miechowita – astronom	2	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowie można przygotować np. gazetkę szkolną lub gazetę, można materiały umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej tej postaci.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy uczniów, w zależności od możliwości, można zebrać i pokazać w gazetce szkolnej lub gazecie. Można też przygotowane artykuły umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.
Maciej Miechowita i Mikołaj Kopernik	1	Przygotowanie prezentacji (materiały ZPE). Zaproszenie gościa – eksperta z dziedziny astronomii, np. rodzica lub nauczyciela fizyki. Przygotowanie wycieczki do planetarium.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie informacji z zajęć. Efekty pracy uczniów, w zależności od możliwości, można zebrać i pokazać w gazetce szkolnej lub gazecie. Można też przygotowane artykuły umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.

Temat zajęć	Liczba godzin	Działanie nauczyciela	Działanie ucznia
Działalność do- broczynna Macie- ja Miechowity	2	Przygotowanie materiałów biograficz- nych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowie można przygotować np. gazetkę szkolną lub gazetę, można materiały umieścić na blogu lub stronie internetowej, poświęconej tej postaci.	Opracowanie w gru- pach wskazanego momentu z życia Mie- chowity na podstawie materiałów przy- gotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy uczniów, w zależności od moż- liwości, można zebrać i pokazać w gazetce szkolnej lub gazecie. Można też przygo- towane artykuły umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej postaci.
Przygotowanie gazetki, gazety, bloga lub strony internetowej o życiu Macieja Miechowity	1–2	Koordinowanie pracy uczniów.	Zebranie wszystkich przygotowanych materiałów i uporząd- kowanie w formule gazetki, gazety, bloga, strony internetowej.
Maciej Miecho- wita: odkrywanie tajników pracy naukowca – gra karciana <i>Sekrety uczonego</i>	2	Analiza instrukcji gry razem z uczniami (gra karciana <i>Sekrety uczonego</i> stanowi spójną całość z filmem <i>Miechowita</i>).	Analiza instrukcji gry. Udział w grze. Przygotowanie biogramu lub CV naukowca renesan- sowego (postaci, którą stworzy uczeń w trakcie gry).
Przykłady dzieł renesansowych w Rzeczypospoli- tej: Zamość jako miasto idealne; renesans lu- belski – analiza architektury; Jan Kochanowski i jego dzieła; arra- sy króla Zygmunta Augusta	3	Prezentacja zabytków architektury, malarstwa i innych dzieł renesansowych (można skorzystać z ZPE). Zorganizowanie wycieczki śladami polskiego renesansu (jeżeli jest taka możliwość).	Ćwiczenie umiejęt- ności rozpoznawania cech charakterystycz- nych dla renesansu.

Praca w ramach koła zainteresowań to dobry powód, aby z realizacją podstawy programowej wyjść poza mury szkoły, otworzyć się na współpracę z pracownikami muzeów lub innych instytucji, które również prowadzą działalność dydaktyczną i pracują z dziećmi i młodzieżą. Warto zaprosić eksperta w dziedzinie, którą zgłębiamy, np. astronoma, geografa lub redaktora gazety. Jeżeli nie uda się zorganizować spotkania stacjonarnie, można spróbować zorganizować je online.

III etap edukacyjny

Na tym etapie edukacji treści z podstawy programowej są realizowane na różnych przedmiotach, na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Proponujemy wykorzystanie filmu w charakterze wizualnego środka dydaktycznego na języku polskim oraz historii, na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Film może być również wykorzystany na innych przedmiotach, geografii lub fizyce, jako punkt wyjścia do realizacji projektów interdyscyplinarnych.

Na **języku polskim** warto potraktować film całościowo i dokonać jego **analizy jako dzieła kulturowego**. Uczniowie po obejrzeniu filmu, razem z nauczycielem, mogą dokonać analizy treści, dialogów, obrazu, muzyki oraz tekstu. Kolejnym etapem powinna być **dyskusja** na temat roli muzyki, zdjęć i innych elementów istotnych dla odbioru filmu. Film daje również szansę **ćwiczenia umiejętności tworzenia niektórych form pisanych**, np. recenzji.

Na **historii** film może być dobrym punktem wyjścia do wprowadzenia w epokę renesansu – kulturę, życie codzienne, osiągnięcia naukowe. Ten etap warto wzbogacić o **czytanie i analizę tekstów źródłowych**, np. fragmentów *Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europiana et de contentis in eis* (Traktat o dwóch Sarmacjach, azjatyckiej i europejskiej, i o tym, co się w nich znajduje) oraz *Chronica Polonorum* (Kronika Polska).

Mapy wykorzystane w filmie, by pokazać, co wiedzieli o ziemiach wschodnich współcześni Miechowicze, mogą być inspiracją do **ćwiczeń na mapach konturowych**.

Wydarzenia przedstawione w filmie, np. naukę Macieja, jego działalność dobroczynną czy pracę lekarza, można przeanalizować za pomocą metody **drzewa decyzyjnego lub analizy SWOT**.

Zagadnienia takie, jak np. rola naukowców w epoce renesansu, humanizm lub różne osiągnięcia epoki, mogą stanowić świetny punkt wyjścia do **dyskusji na lekcji historii**.

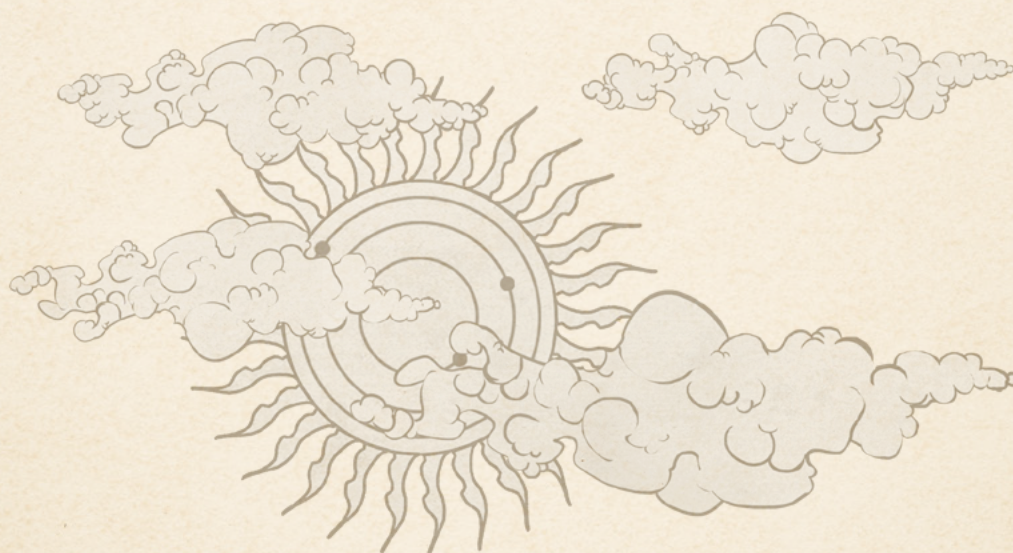
Ciekawą metodą dydaktyczną, którą można wykorzystać do przeprowadzenia lekcji historii lub języka polskiego, jest **LARP**, czyli przeniesienie się w czasie do omawianej epoki i próba wejścia w rolę, by odczuwać emocje związane z działaniem postaci⁹.

⁹ LARP to słowo powstałe z pierwszych liter angielskiego pojęcia *live action role play*. Oznacza aktywność na pograniczu gry i sztuki. Podczas LARP-ów wcielamy się w różne postacie, tworzymy więc w pewnym sensie teatr – sztukę. LARP edukacyjny jest doskonałym narzędziem dla nauk humanistycznych. Odgrywanie scen z historii pozwala zrozumieć procesy zachodzące w świecie. Zob.: <https://goodgames.pl/aktualnosci/nauka-poprzez-zabawe-larp-edukacyjny> [dostęp: 3.01.2023].

Można zaproponować wcielenie się w rolę Macieja Miechowity, a inspiracją do stworzenia klimatu LARP-u będzie obejrzenie filmu.

Również **gra *Sekrety uczonego*** jest dobrym środkiem dydaktycznym do wykorzystania na lekcji historii lub języka polskiego. Uczniowie w emocjonującej formule poznają system edukacyjny epoki renesansu i próbują wcielić się w rolę uczonego. Zebrane w trakcie gry karty z opisami umiejętności i talentów uczonego mogą być inspiracją do **ćwiczenia form pisanych** – biogramu lub CV.

Na III etapie edukacyjnym film może być wykorzystany jako inspiracja do realizowania **interdyscyplinarnych projektów**. Propozycje tematów i sposób ich realizacji zostały zamieszczone poniżej

Scenariusz I – projekt

Tytuł: „Miesięcznik krakowski”

Regulamin projektu:

1. Projekt jest przeznaczony dla uczniów szkół ponadpodstawowych na III etapie edukacyjnym.
2. Nad projektem pracują uczniowie z danej klasy (lub klas) podzieleni na grupy 3-osobowe.
3. Podziału na grupy dokonują sami uczniowie, chyba że koordynator projektu zdecyduje inaczej.
4. Każda z grup przygotowuje do gazety „Miesięcznik krakowski” artykuł na temat XVI wieku, a w szczególności – życia Macieja Miechowity.
5. Nauczyciel przedmiotowy (języka polskiego, historii) jest koordynatorem projektu, współpracuje z nauczycielami uczącymi przedmiotów, z których wiedza i umiejętności będą wykorzystywane przy realizacji projektu, a także wspiera merytorycznie i technicznie swoich uczniów.
6. Ocena pracy grupy należy do nauczycieli – opiekunów merytorycznych projektu oraz koordynatora.
7. Projekt może być realizowany również przez uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi. Nauczyciel – koordynator projektu dostosowuje formy i metody pracy do potrzeb tych uczniów, zgodnie z dyspozycjami zawartymi w orzeczeniu. Podczas projekcji filmu (który ma być inspiracją do pisania artykułów) dba o dopasowanie dźwięku do potrzeb młodzieży niedosłyszającej. Jasno formułuje polecenia dla uczniów z zespołem Aspergera (najlepiej spisuje w formie kontraktu). Przydział do grup przeprowadza tak, aby stworzyć im bezpieczną przestrzeń do pracy. Młodzież z mutyzmem kieruje do grupy, w której zostanie stworzona bezpieczna przestrzeń do działania.

Przewidywany czas realizacji projektu – 1 miesiąc.

Cele projektu:

1. Pogłębienie wiedzy historycznej związanej z wydarzeniami przedstawionymi w filmie.
2. Ćwiczenie umiejętności pisania form publicystycznych, np. artykułu.
3. Ćwiczenie umiejętności z zakresu IT, np. edytowania tekstów, tworzenia grafiki.
4. Ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie.

Proponowany **projekt ma charakter interdyscyplinarny**, łączy i ćwiczy wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów: języka polskiego, historii, fizyki, geografii, biologii i informatyki. Z zakresu **języka polskiego** uczniowie ćwiczą umiejętność pisania, poprawności językowej, korzystania ze źródeł. Z zakresu **historii**: pogłębiają wiedzę z epoki renesansu

dotyczącą życia codziennego, kształcenia, zjawiska mecenatu, funkcjonowania uniwersytetu w Krakowie, poziomu wiedzy z zakresu medycyny, astronomii, geografii, historii. Wiedza i umiejętności nabyte na lekcjach **geografii, fizyki i biologii** będą niezbędne, do analizowania map i czytania tekstów z *Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europiana et de contentis in eis* (Traktat o dwóch Sarmacjach, azjatyckiej i europejskiej, i o tym, co się w nich znajduje) oraz innych tekstów z zakresu astronomii i medycyny.

Odbiorcami tego projektu mogą być uczniowie, nauczyciele i rodzice z danej szkoły.

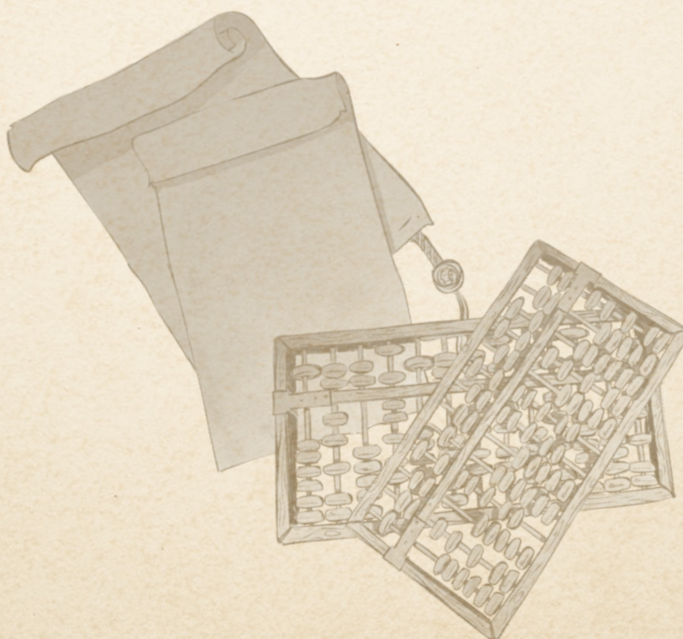
Formy, metody i sposób realizacji projektu

Tabela 9. Formy, metody i sposób realizacji projektu III.I

Lp.	Zadanie	Przewidziany czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
1.	Wprowadzenie do projektu; obejrzenie filmu <i>Miechowita</i> .	1 godzina	Obejrzenie filmu. Podział na grupy. Wybór tematyki artykułu.	Wprowadzenie do projektu; wyjaśnienie celów – przygotowanie gazety „Miesięcznik krakowski”, w której zostanie opisany XVI-wieczny Kraków z naciskiem na środowisko uniwersyteckie i działania Macieja Miechowity. Rozmowa z nauczycielami (opiekunami merytorycznymi projektu): historii, geografii, języka polskiego, informatyki, fizyki czy biologii. Pomoc przy podziale na grupy i czuwanie nad podziałem tematyki.
2.	Doprecyzowanie tematów.	1 godzina (w kolejnym tygodniu)	Doprecyzowanie tematów.	Zebranie tematów.

Lp.	Zadanie	Przewidziany czas realizacji	Działanie ucznia	Działanie nauczyciela
3.	Przygotowanie artykułów.	2-3 tygodnie	Gromadzenie źródeł i przygotowanie artykułów.	Pomoc nauczyciela koordynującego w organizacji spotkań z opiekunami merytorycznymi. Koordynator może zorganizować spotkanie z gościem – specjalistą w danej dziedzinie, np. dietetykiem, astronomem, dziennikarzem.
4.	Złożenie gazety i druk.	1-2 tygodnie	Złożenie gazety – jedna z grup, przy wsparciu nauczyciela informatyki, składa wszystkie teksty w całość, czyli gazetę. Druk gazety – inna grupa drukuje gazetę korzystając z rozwiązań dostępnych w szkole (rukarka, drukarnia).	Skład gazety – nauczyciel informatyki wspiera w tym młodzież.

Gazetę można rozdać w szkole, domu kultury lub wśród lokalnych władz samorządowych.

Scenariusz II – pozalekcyjne koło zainteresowań

Temat zajęć: Epoka renesansu

Informacje wstępne:

1. Koło – przeznaczone dla uczniów III etapu edukacyjnego – może być prowadzone zarówno przez nauczyciela historii, jak i języka polskiego.
2. Poszczególne tematy są realizowane w trakcie jednej lub dwóch godzin lekcyjnych.
3. W zajęciach mogą uczestniczyć również uczniowie ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi. Nauczyciel dostosowuje formy i metody pracy do ich potrzeb, zgodnie z dyspozycjami zawartymi w orzeczeniu. Podczas projekcji filmu dba o dopasowanie dźwięku do potrzeb dzieci niedosłyszących. Jasno formułuje polecenia dla uczniów z zespołem Aspergera. Jeżeli niektóre tematy będą realizowane w grupie, to podział na zespoły przeprowadza tak, aby stworzyć tym uczniom bezpieczną przestrzeń do pracy. Praca podczas zajęć nie będzie wymagała wzmożonej aktywności fizycznej, dlatego mogą w nich uczestniczyć dzieci z zaburzeniami ruchowymi.

Zajęcia są przewidziane na cały rok szkolny – 1 godzina lekcyjna w tygodniu.

Cele ogólne prowadzonych zajęć:

1. Poznanie epoki renesansu: historii Rzeczypospolitej w tym okresie, kultury materialnej i niematerialnej epoki.
2. Pogłębienie wiedzy z zakresu języka polskiego, historii, przyrody.
3. Ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie.
4. Ćwiczenie umiejętności samodzielnego zbierania informacji, dokonywania selekcji, analizy i interpretacji źródeł historycznych, tekstów kultury.
5. Ćwiczenie umiejętności wykorzystywania narzędzi IT w praktyce.
6. Ćwiczenie umiejętności organizacyjnych – przygotowanie wycieczki przedmiotowej

Proponowane zajęcia mają charakter interdyscyplinarny, łączą i ćwiczą wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów: języka polskiego, historii, przyrody lub informatyki. Z zakresu **języka polskiego** uczniowie zapoznają się z kulturą renesansu, oglądają film, dokonują jego analizy jako tekstu kultury, ćwiczą pisanie różnych krótkich form wypowiedzi. Z zakresu **historii** poznają wydarzenia z życia Macieja Miechowity, jego drogę edukacyjną, działalność uniwersytecką, poznają fragmenty jego dzieł. Zapoznają się z codziennością epoki renesansu, kulturą, innymi ważnymi postaciami tego okresu i ich najważniejszymi dziełami. Z zakresu **przyrody** poznają stan wiedzy z obszaru medycyny, geografii, astronomii w XVI wieku. Z zakresu **informatyki** wykorzystują umiejętności, wiedzę i narzędzia informatyczne w praktyce.

Plan pracy w ramach pozalekcyjnego koła zainteresowań

Tabela 10. Plan pracy w ramach pozalekcyjnego koła zainteresowań III.II

Temat zajęć	Liczba godzin	Działania nauczyciela	Działania ucznia
Wprowadzenie do renesansu: przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne w Europie w XVI wieku	2	Przygotowanie wprowadzenia, czyli umiejscowienie w czasie i przestrzeni. Przygotowanie dla uczniów tekstów do analizy na temat przemian społecznych, gospodarczych i politycznych w Europie w XVI wieku (warto skorzystać z materiałów zgromadzonych w Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej – ZPE). Skorzystanie z pracowni komputerowej (jeżeli to możliwe); znalezienie materiałów można zlecić uczniom.	Praca w grupach. Analiza i interpretacja przygotowanych przez nauczyciela materiałów. Zaprezentowanie grupie zebranych informacji w formie plakatu, mapy myśli i wypowiedzi ustnej.
Renesans w Europie. Twórcy renesansowi: architekci, malarze, rzeźbiarze	2	Przygotowanie prezentacji z przykładami dzieł renesansowych (materiały z ZPE).	Analiza (ustna lub pisemna) przy wsparciu nauczyciela dzieł renesansowych.
Postać Leonardo da Vinci. Analiza obrazu „Dama z gronostajem”	2	Przygotowanie wprowadzenia: zdefiniowanie pojęć „humanista”, „człowiek renesansu”. Przygotowanie dla uczniów reprodukcji dzieł Leonardo da Vinci, a w szczególności obrazu „Dama z gronostajem”.	Analiza i interpretacja dzieł Leonardo da Vinci, a w szczególności obrazu „Dama z gronostajem”. Zaplanowanie wyjazdu do Krakowa do Muzeum Czartoryskich i na Wawel (arrasy) – wybór środka transportu, zamówienie biletów do muzeum (dokonanie rezerwacji), zaplanowanie posiłków, noclegów (jeżeli jest taka konieczność).

Temat zajęć	Liczba godzin	Działania nauczyciela	Działania ucznia
Renesans w Rzeczpospolitej, wprowadzenie do epoki: sytuacja społeczna, gospodarcza i polityczna	2	Przygotowanie wprowadzenia, tj. umiejscowienie w czasie i przestrzeni. Przygotowanie dla uczniów do analizy tekstów na temat przemian społecznych, gospodarczych i politycznych w Rzeczpospolitej w XVI wieku (warto skorzystać z materiałów zgromadzonych w ZPE). Skorzystanie z pracowni komputerowej (jeżeli to możliwe); znalezienie materiałów można zlecić uczniom.	Praca w grupach. Analiza interpretacja przygotowanych przez nauczyciela materiałów. Zaprezentowanie grupie zebranych informacji w formie plakatu, mapy myśli i wypowiedzi ustnej.
Renesans w Rzeczpospolitej	1	Przygotowanie prezentacji z przykładami dzieł renesansowych (materiały z ZPE). Zorganizowanie zajęć w terenie (jeżeli w okolicy są zabytki renesansowe); warto podczas takich zajęć skupić się na analizie zabytku w kontekście epoki.	Analiza (ustna lub pisemna) dzieł renesansowych przy wsparciu nauczyciela.
Film <i>Miechowita</i> – wstępne zapoznanie się z postacią	1	Przygotowanie projekcji filmu. Przeprowadzenie rozmowy na temat życia Miechowity.	Aktywne oglądanie filmu.
Maciej Miechowita – student i wykładowca akademicki	1	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowicie można przygotować bloga lub stronę internetową na jego temat. Skorzystanie z pracowni komputerowej (jeżeli to możliwe); znalezienie materiałów można zlecić uczniom.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty prac mogą być pokazane na blogu lub na stronie internetowej poświęconej Maciejowi Miechowicie.
Nauka i nauczanie w Rzeczpospolitej w epoce renesansu – szkoły	1	Przygotowanie prezentacji z wykorzystaniem materiałów z ZPE.	Analiza materiałów przygotowanych przez nauczyciela.

Temat zajęć	Liczba godzin	Działania nauczyciela	Działania ucznia
Nauka i nauczanie w Rzeczypospolitej w epoce renesansu – uniwersytety	1	Przygotowanie prezentacji z wykorzystaniem materiałów z ZPE.	Analiza materiałów przygotowanych przez nauczyciela.
Nauka i nauczanie w Rzeczypospolitej w epoce renesansu – podróże edukacyjne	1	Przygotowanie prezentacji z wykorzystaniem materiałów z ZPE.	Analiza materiałów przygotowanych przez nauczyciela.
Maciej Miechowita – lekarz, dietetyk	1	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Przygotowanie fragmentów z tekstów źródłowych: traktat <i>Conservatio sanitas</i> lub <i>Contra sevam pestem regimen accuratissimum</i> (Szczegółowe przepisy o zabezpieczeniu się przed groźną dżumą). Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowicie można przygotować np. gazetkę szkolną lub gazetę, można przygotowane materiały umieścić na blogu lub na stronie internetowej poświęconej uczoneму.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty prac mogą być pokazane na blogu lub na stronie internetowej poświęconej Miechowicie.
Kuchnia renesansowa – zmiany w sposobie odżywiania się	2	Wprowadzenie na temat zmian w kuchni w epoce renesansu. Pomoc uczniom przy przygotowaniu potraw charakterystycznych dla epoki.	Przygotowanie potraw.

Temat zajęć	Liczba godzin	Działania nauczyciela	Działania ucznia
Maciej Miechowita – historyk i geograf	3	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Przygotowanie fragmentów dzieł do analizy: <i>Chronica Polonorum</i> oraz <i>Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europeana...</i> Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowicie można umieścić je na blogu lub na stronie internetowej poświęconej uczonemu.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy można pokazać na blogu lub na stronie internetowej poświęconej Maciejowi Miechowicie.
Maciej Miechowita – astronom	2	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowicie można je umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej Miechowicie. Zorganizowanie spotkania ze specjalistą – astronomem lub fizykiem.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy można pokazać na blogu lub na stronie internetowej poświęconej Maciejowi Miechowicie.
Maciej Miechowita i Mikołaj Kopernik	1	Przygotowanie prezentacji (materiały ZPE). Zaproszenie eksperta z dziedziny astronomii – rodzic, nauczyciel fizyki. Przygotowanie wizyty w planetarium.	Opracowanie w grupach na podstawie informacji z zajęć wskazanego etapu życia Miechowity i Kopernika. Efekty pracy, w zależności od możliwości, mogą być pokazane na blogu lub stronie internetowej poświęconej Maciejowi Miechowicie.

Temat zajęć	Liczba godzin	Działania nauczyciela	Działania ucznia
Maciej Miechowita – działalność dobroczynna	2	Przygotowanie materiałów biograficznych na podstawie których uczniowie będą mogli przygotować komiks lub napisać artykuł. Po zebraniu wszystkich informacji biograficznych o Miechowie można umieścić je na blogu lub stronie internetowej poświęconej uczoneму.	Opracowanie w grupach wskazanego momentu z życia Miechowity na podstawie materiałów przygotowanych przez nauczyciela. Efekty pracy można umieścić na blogu lub stronie internetowej poświęconej Miechowie.
Przygotowanie bloga lub strony internetowej o życiu Macieja Miechowity	1-2	Koordinowanie pracy uczniów.	Zebranie wszystkich przygotowanych materiałów i uporządkowanie na blogu lub stronie internetowej.
Maciej Miechowita – odkrywanie tajemnic pracy naukowca; gra karciana <i>Sekrety uczonego</i>	2	Analiza instrukcji gry razem z uczniami.	Analiza instrukcji gry. Udział w grze. Przygotowanie biogramu lub CV renesansowego uczonego, postaci stworzonej w trakcie gry.
Przykłady dzieł renesansowych w Rzeczypospolitej: Zamość jako miasto idealne, renesans lubelski – analiza architektury, Jan Kochanowski i jego dzieła, arras króla Zygmunta Augusta	3	Prezentacja zabytków architektury, malarstwa i innych dzieł renesansowych (można skorzystać z ZPE). Zorganizowanie wycieczki śladami polskiego renesansu (jeżeli jest taka możliwość).	Ćwiczenie umiejętności rozpoznawania cech charakterystycznych dla renesansu. Zorganizowanie wyjazdu do Zamościa (jeżeli jest taka możliwość) – ustalenie trasy wycieczki, rodzaju środka transportu, zaplanowanie posiłków, zaplanowanie noclegów (jeżeli jest taka konieczność).

Praca w kole zainteresowań jest dobrym powodem, aby z realizacją treści podstawy programowej wyjść poza mury szkoły, otworzyć się na współpracę z pracownikami muzeów lub innych instytucji, które również podejmują działania dydaktyczne i pracują z dziećmi i młodzieżą. Warto zaprosić eksperta w dziedzinie, która jest zgłębianą, np. astronoma, geografa lub redaktora gazety. Jeżeli spotkania nie uda się przeprowadzić stacjonarnie, można zorganizować je online.

Bibliografia

Delumeau J., (1993), *Cywilizacja odrodzenia*, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy .

Nowak A., (2019), *Dzieje Polski. Trudny złoty wiek*, Kraków: Biały Kruk, t. 4.

Nowak A., (2021), *Dzieje Polski. Imperium Rzeczypospolitej*, Kraków: Biały Kruk, t. 5.

Netografia

Dias-Lewandowska D., *Maciej Miechowita – autor pierwszego polskiego traktatu dietetycznego* https://www.wilanow-palac.pl/maciej_miechowita_autor_pierwszego_polskiego_traktatu_dietetycznego.html [dostęp: 17.11.2022].

<https://goodgames.pl/aktualnosci/nauka-poprzez-zabawe-larp-edukacyjny> [dostęp: 3.01.2023].

<https://lubimyczytac.pl/autor/90236/maciej-z-miechowa> [dostęp: 17.10.2022].

http://www.bc.ore.edu.pl/Content/1063/PRZYR_8_2.pdf [dostęp: 3.01.2023].

<http://www.cwro.edu.pl/1152,drama+jako+metoda+nauczania+i+wychowania+wykorzystywana+w+pracy+z+dzieckiem> [dostęp: 3.01.2023].

<http://www.oessh.opoka.net.pl/page.php?strona=his3> [dostęp: 3.01.2023].

Kuczyński S. M., (1965), *O Macieju z Miechowa*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, t. 10, nr 1–2, s. 43–61 https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Kwartalnik_Historii_Nauki_i_Techniki/Kwartalnik_Historii_Nauki_i_Techniki-r1965-t10-n1_2/Kwartalnik_Historii_Nauki_i_Techniki-r1965-t10-n1_2-s43-67/Kwartalnik_Historii_Nauki_i_Techniki-r1965-t10-n1_2-s43-67.pdf [dostęp: 17.11.2022].

Miechowita M., *Chronica Polonorum* <https://polona.pl/item/chronica-polonorum-m,OT-kwODUwMA/2/#info:metadata> [dostęp: 17.11.2022].

Miechowita M., *Chronica Polonorum* <https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/show-content/publication/edition/1994?id=1994&dirids=4> [dostęp: 17.11.2022].

www.nauczyciele.edu.pl [dostęp: 3.01.2023].

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
www.ore.edu.pl